

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

κέντρα
διά βίου
μάθησης

Εθελοντικές δράσεις στην τοπική κοινωνία

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συγγραφέας
Νικόλαος Φωτόπουλος

Υπεύθυνος διαμόρφωσης επιστημονικών προδιαγραφών του εκπαιδευτικού υλικού
Γεώργιος Κουλαουζίδης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Επιστημονικός Υπεύθυνος για τις εκπαιδευτικές προδιαγραφές του υλικού
Αλέξης Κόκκος

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος
Μάνος Παυλάκης

Επιμέλεια Κειμένων
Έφη Κωσταρά

Το παρόν δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του υποέργου 8 με τίτλο «Συγγραφή και αξιολόγηση και αξιοποίηση υφιστάμενων εκπαιδευτικών υλικών προγραμμάτων εθνικής και τοπικής εμβέλειας» των πράξεων «Κέντρα Δια Βίου Μάθησης-Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας & Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας ΑΠ7» και «Κέντρα Δια Βίου Μάθησης-Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας & Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας ΑΠ8» οι οποίες έχουν ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (ΕΠΕΔΒΜ) του ΕΣΠΑ (2007-2013), Άξονας Προτεραιότητας 7: «Ενίσχυση της Δια Βίου Εκπαίδευσης Ενηλίκων στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης» με κωδικό MIS 375686 και Άξονας Προτεραιότητας 8: «Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 3 Περιφέρειες σταδιακής εξόδου» με κωδικό MIS 375687 και οι οποίες συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους, μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Περιεχόμενα

Σκοπός	3
Προσδοκώμενα αποτελέσματα	3
Λέξεις-Κλειδιά.....	3
Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	4
1 Εθελοντισμός, Κρίση και Τοπική Κοινωνία.....	5
1.1 Η έννοια του εθελοντισμού στη σύγχρονη κοινωνία	5
1.2 Ο εθελοντισμός στην εποχή της κρίσης	7
1.3 Ο εθελοντισμός και ο ρόλος της τοπικής κοινωνίας.....	9
2 Το περιεχόμενο του εθελοντισμού	11
2.1 Εθελοντισμός και «Κοινωνία των Πολιτών».....	11
2.2 Το προφίλ και τα χαρακτηριστικά του Εθελοντή.....	14
2.3 Οι Εθελοντικές Οργανώσεις	16
2.4 Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και το «Κοινωνικό Κεφάλαιο»	17
2.5 Μια συνοπτική χαρτογράφηση των πεδίων δράσης και των μορφών του εθελοντισμού στη σύγχρονη κοινωνία	21
3 Η κοινωνική χρησιμότητα του Εθελοντισμού.....	25
3.1 Βασικές αρχές και αξίες του Εθελοντισμού.....	25
3.2 Κοινωνικές μεταβολές και μετασχηματισμοί που θεμελιώνουν την αναγκαιότητα του εθελοντισμού στη σύγχρονη κοινωνία	25
3.3 Το σύγχρονο κοινωνικό περιβάλλον και οι περιορισμοί στον Εθελοντισμό.....	27
3.4 Κίνητρα για την ανάπτυξη εθελοντικής δράσης.....	29
3.5 Τα οφέλη από τις δράσεις του Εθελοντισμού	31
4 Ο Εθελοντισμός στην Τοπική Κοινωνία.....	33
4.1 Το κίνημα του εθελοντισμού: διαστάσεις της ελληνικής και ευρωπαϊκής εμπειρίας.....	33
4.2 Ο εθελοντισμός στο επίκεντρο της τοπικής κοινωνίας.....	36
4.3 Ενέργειες και πρακτικές προσέλκυσης εθελοντών.....	41

4.4	Διερευνώντας την προοπτική ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού εθελοντικού κινήματος	43
	Σύνοψη	45
	Βιβλιογραφία.....	46

Σκοπός

Σκοπό αυτής της Ενότητας αποτελεί η ανάδειξη και η κατανόηση του ζητήματος του εθελοντισμού στη σύγχρονη κοινωνία. Ειδικότερα, η Ενότητα αυτή αποσκοπεί στην αποσαφήνιση βασικών όψεων του φαινομένου του εθελοντισμού διαχωρίζοντάς το από άλλα φαινόμενα όπως π.χ. της φιλανθρωπίας ή της αγαθοεργίας. Επιπροσθέτως, η Ενότητα αυτή επιδιώκει να αναδείξει το σημαντικό ρόλο του εθελοντισμού στην εποχή της κρίσης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη δυναμική που μπορεί να αναπτύξει η τοπική κοινωνία μέσα από την έμφαση σε έννοιες όπως η κοινωνία των πολιτών.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Ολοκληρώνοντας τη μελέτη της Ενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι θα είναι σε θέση :

- να αναγνωρίζουν και να κατανοούν το φαινόμενο του εθελοντισμού στις σύγχρονες του διαστάσεις.
- να διαχωρίζουν τις εθελοντικές δράσεις από άλλες παρόμοιες ή παρεμφερείς δράσεις.
- να συνειδητοποιούν την ανάγκη του εθελοντισμού στη σύγχρονη κοινωνία, ιδιαίτερα στην εποχή της κρίσης.
- να αναγνωρίζουν τον ειδικό ρόλο και τη δυναμική που μπορεί να αναπτύξει η τοπική κοινωνία σε θέματα εθελοντισμού.
- να κατανοήσουν την αξία και τη δυναμική της κοινωνίας των πολιτών.

Λέξεις-Κλειδιά

-εθελοντισμός

-φιλανθρωπία

-κοινωνία των πολιτών

-κίνητρα

-κοινωνική προσφορά

-κοινωνικοοικονομική κρίση

-τοπική κοινωνία

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Στο εν λόγω εκπαιδευτικό υλικό επιχειρείται η προσέγγιση του ζητήματος του εθελοντισμού με στόχο την κατανόησή του στις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες και η ανάδειξη των βασικών του διαφορών από άλλα φαινόμενα όπως το φιλανθρωπικό έργο, οι χορηγίες, οι αγαθοεργίες, οι δωρεές κ.ο.κ. Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τον ειδικό ρόλο του εθελοντισμού στη σύγχρονη κοινωνία σε μία προσπάθεια να προβάσουμε τη σημασία και την αξία του στην εποχή της κρίσης.

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό αποτελείται από τέσσερις ενότητες. Συγκεκριμένα, η πρώτη αναφέρεται στην έννοια του εθελοντισμού στην εποχή της κρίσης και στο ρόλο του στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας. Η δεύτερη ενότητα εμβαθύνει περισσότερο στην έννοια του εθελοντισμού μέσα από αναφορές στις μορφές του, καθώς και σε θέματα όπως η «κοινωνία των πολιτών». Η τρίτη ενότητα αναφέρεται στην κοινωνική χρησιμότητα του εθελοντισμού, ενώ η τέταρτη δίνει έμφαση στο ρόλο της εφαρμογής του στην τοπική κοινωνία στο πλαίσιο των θεσμών της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Είναι σαφές ότι σε μια εποχή που μαστίζεται από την οικονομική ύφεση, την ανεργία, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό ο ρόλος του εθελοντισμού είναι περισσότερο από ποτέ αναγκαίος. Την ίδια στιγμή που τόσο το κοινωνικό κράτος όσο και ο χώρος της ιδιωτικής πρωτοβουλίας αδυνατούν ή δεν ενδιαφέρονται αντίστοιχα για τη στήριξη συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων ή την παροχή και την προστασία ζωτικών για την κοινωνία αγαθών, ο εθελοντισμός ως μια γνήσια κοινωνική λειτουργία μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Επιπροσθέτως, σημαντικός αναδεικνύεται και ο ρόλος της τοπικής κοινωνίας που μπορεί να μετουσιώσει τον εθελοντισμό σε μια βασική της υποστηρικτική λειτουργία, καλλιεργώντας στους πολίτες το αίσθημα της εθελούσιας και συνειδητής προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο.

1 Εθελοντισμός, Κρίση και Τοπική Κοινωνία

1.1 Η έννοια του εθελοντισμού στη σύγχρονη κοινωνία

Ο εθελοντισμός στη σύγχρονη κοινωνία δεν μπορεί να οριστεί μονοσήμαντα και στατικά. Ιδιαίτερα στις μέρες μας που η κοινωνικοοικονομική κρίση έχει προκαλέσει πολλαπλές και ραγδαίες μεταβολές σε παραδοσιακούς ρόλους, στάσεις και αντιλήψεις. Θα μπορούσαμε λοιπόν να προσεγγίσουμε την έννοια του εθελοντισμού ως τη σύλληψη ενός «κινηματικού οράματος» με στόχο την εθελούσια και ανιδιοτελή προσφορά, το συλλογικό όφελος, την κοινωνική παρέμβαση στα κοινά, την ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία. Ο εθελοντισμός ως ηθελημένη και συνειδητή συμπεριφορά αποτελεί μία πολυμορφική διαδικασία, η οποία δεν γίνεται κατανοητή μέσα από το πρίσμα μιας και μόνο επιστήμης. Αντίθετα, η κατανόησή του απαιτεί μια περισσότερο δια-θεματική και διεπιστημονική προσέγγιση η οποία οφείλει να λαμβάνει υπόψη της πολλά και διαφορετικά επιστημονικά πεδία (Lockstone, 2004).

Δραστηριότητα 1

Με βάση την εμπειρία σας να περιγράψετε τα κίνητρα που ώθησαν εσάς ή έστω κάποιο άλλο οικείο σας πρόσωπο (συγγενή, φίλο, συνεργάτη) στη συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις. Αν δεν έχετε ανάλογη εμπειρία να περιγράψετε τους βασικότερους λόγους για τους οποίους δεν αναπτύξατε εθελοντική δράση μέχρι σήμερα..

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Σύγχρονες μελέτες προσπαθούν να κατανοήσουν τα κίνητρα που ωθούν στον εθελοντισμό. Με βάση αυτή την προσπάθεια έχουν καταλήξει στη δημιουργία βασικών μοντέλων μέσω των οποίων επιχειρούν να συστηματοποιήσουν τα κίνητρα (Widjaja, 2010) που ωθούν κάποιον στο να αναλάβει εθελοντική δράση, απόφαση που διαφέρει από άνθρωπο σε άνθρωπο. Σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά, το πολυδιάστατο μοντέλο (Clary et al 1998) βασίζεται σε συγκεκριμένα διακριτά στοιχεία τα οποία κινητοποιούν τη συμπεριφορά μας. Ειδικότερα τα στοιχεία αυτά είναι: οι αξίες, οι αντιλήψεις, τα κοινωνικά κριτήρια, η

καριέρα, το αίσθημα της αυτοπροστασίας και της αυτοβελτίωσης. Πρόκειται δηλαδή για ένα πλέγμα κινήτρων το οποίο περιλαμβάνει:

- τις αλτρουιστικές ανάγκες του ανθρώπου,
- τις νέες εμπειρίες, τις γνώσεις και τις δεξιότητες που θέλει να αποκτήσει,
- την ανάπτυξη και ενδυνάμωση των κοινωνικών του σχέσεων,
- την απόκτηση και ενίσχυση της κοινωνικής του ταυτότητας,
- την αποδοχή και την αναγνώριση από τον κοινωνικό περίγυρο,
- την ενδυνάμωση των προσόντων του και της επαγγελματικής του εμπειρίας,
- την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και της αυτοπεποίθησης,
- το αίσθημα απενοχοποίησης για την αδυναμία κάποιων συνανθρώπων μας να αντιμετωπίσουν τις δικές τους ανάγκες ή τη φυσική και κοινωνική τους υστέρηση.

Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί πως ανεξάρτητα από τα κίνητρα τα οποία ενεργοποιούν τη δράση των ατόμων σε σχέση με τον εθελοντισμό, η προσωπικότητα του καθενός διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο, αφού στοιχεία όπως η ψυχο - διανοητική συγκρότηση, το ενδιαφέρον για προσφορά στο συνάνθρωπο, καθώς και το αίσθημα της μετριοπάθειας και της έλλειψης εγωισμού, ενεργοποιούν την ανθρώπινη συμπεριφορά προς τον εθελοντισμό (Penner, 2004).

Είναι σαφές πως τα κριτήρια που ενεργοποιούν την ανθρώπινη συμπεριφορά είναι πολυποίκιλα και πολλές φορές αλληλεπικαλύπτονται. (Widjaja, 2010). Τα κίνητρα μπορεί να είναι διαφορετικά ανάλογα με το φύλο (Paradakis et al, 2004) ή την ηλικία (Widjaja, 2010). Για παράδειγμα έχει αποδειχθεί πως στις γυναίκες προκύπτει μια μεγαλύτερη ευαισθησία για θέματα προσωπικής και κοινωνικής προσφοράς. Επιπροσθέτως, έχει αποδειχθεί πως οι νέοι εμπλέκονται περισσότερο σε δράσεις που σχετίζονται με την επαγγελματική τους προοπτική, τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες που πρόκειται να αποκτήσουν, ενώ τα άτομα μέσης και προχωρημένης ηλικίας εμπλέκονται περισσότερο σε δράσεις που σχετίζονται με τις αξίες, τις ιδεολογικές πεποιθήσεις, την παράδοση και την κοινωνική τους καταγωγή. Εθελοντική δράση ωστόσο μπορεί να αναπτύξει κάποιος λόγω των προσωπικών του βιωμάτων, της θρησκευτικής του συνείδησης, της συμμετοχής του σε μία κοινότητα, των βαθύτερων προσωπικών του αναγκών ή της πίεσης που του ασκείται από τον οικογενειακό και κοινωνικό του περίγυρο (Houle et al, 2005).

Δραστηριότητα 2

Με βάση την παραδοσιακή έννοια της φιλανθρωπίας θα θέλαμε να σκεφτείτε ποιες διαφορές υπάρχουν σε σχέση με τον εθελοντισμό όπως αυτός εκφράζεται σήμερα στις σύγχρονες κοινωνίες. Να αναπτύξετε τον προβληματισμό σας στις επόμενες σειρές.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διακρίνουμε τον εθελοντισμό από άλλες παρεμφερείς δράσεις οι οποίες σχετίζονται με τη φιλανθρωπία, τις χορηγίες ή άλλες αγαθοεργίες όπως οι δωρεές και τα κληροδοτήματα. Ο εθελοντισμός έχει βασικό του κίνητρο την ηθελημένη προσφορά μέσω της συμμετοχής σε μια συλλογική δράση. Το κίνητρό του δεν είναι η μεταθανάτια αναγνώριση ή ο οίκτος που μπορεί να προκαλεί η δυστυχία των άλλων, ούτε η ανάγκη για ελεημοσύνη, προκειμένου να βρουν συγχώρεση οι αμαρτίες των ανθρώπων.

Ο εθελοντισμός ενδέχεται να ξεκινάει από ένα βαθύ προσωπικό κίνητρο αλλά συνδέεται με μια ανιδιοτελή κοινωνική δράση η οποία είναι προϊόν συλλογικής δουλειάς, καθώς αποσκοπεί στην κοινή ωφέλεια μέσω της ανώνυμης και ηθελημένης προσφοράς. Στο πλήθος των περιπτώσεων, ο εθελοντισμός στοχεύει στην κοινωνική αλλαγή των στάσεων και των αντιλήψεών μας με στόχο τη διάρκεια και εν τέλει την κοινωνική μεταβολή προς μια κατεύθυνση που να ωφελεί τους πολλούς.

1.2 Ο εθελοντισμός στην εποχή της κρίσης

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να δούμε τον τρόπο με τον οποίο ο εθελοντισμός μπορεί να αναπτυχθεί στη σύγχρονη πραγματικότητα τη στιγμή που η κοινωνικοοικονομική κρίση έχει επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στη ζωή όλων. Η αποδυνάμωση του κοινωνικού κράτους, η αύξηση της ανεργίας, η ένταση της φτώχειας δημιουργούν αντικειμενικά πρόσφορες συνθήκες για την ανάπτυξη εθελοντικής δράσης σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Αφού πρώτα διαβάσετε το παρακάτω κείμενο να αναπτύξετε περαιτέρω τον προβληματισμό σας για το αν και κατά πόσο ο εθελοντισμός συμβάλλει στο να αποφεύγει ένα κράτος τις ευθύνες του απέναντι στους πολίτες. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΔΕΚΑΔΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑ ΣΤΗ ΣΥΡΡΙΚΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ /Εναν μικρό θρίαμβο της κοινωνικής αλληλεγγύης πάνω στα αποκαΐδια του κοινωνικού κράτους γνωρίζει τον τελευταίο μήνα η Θεσσαλονίκη.

Το Κοινωνικό Ιατρείο, που ξεκίνησε με πρωτοβουλία ενός πυρήνα γιατρών, εξελίσσεται σε μια δομή που εξυπηρετεί καθημερινά εκατοντάδες ασθενείς και υποστηρίζεται από δεκάδες άλλους. Στεγασμένο στον 1ο όροφο που παραχώρησε το Εργατικό Κέντρο Θεσσαλονίκης στο κτίριό του στην Αισώπου 24 (καλύπτοντας και το κόστος ηλεκτρικού, θέρμανσης), το Ιατρείο λειτουργεί από τις 7 Νοεμβρίου, τις εργάσιμες μέρες. Ο στόχος είναι να καλύψει πρωτίστως τις ανάγκες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των ανασφάλιστων πολιτών, που αυξάνονται με δραματικούς ρυθμούς. Περίπου 40 οδοντίατροι και 30 γιατροί υποειδικοτήτων στελεχώνουν καθημερινά τις βάρδιες σε ξεχωριστά ιατρεία: οδοντιατρικό (πολλαπλές βάρδιες πρωί, μεσημέρι και απόγευμα), γενικής ιατρικής (κάθε απόγευμα), νευρολογικό, ψυχιατρικό και παιδιατρικό (δύο ή τρεις μέρες την εβδομάδα). Η γραμματειακή υποστήριξη, για ραντεβού με τους γιατρούς (...), στελεχώνεται επίσης από περίπου 20 εθελοντές πολίτες. Στον ίδιο χώρο έχει οργανωθεί φαρμακείο στελεχωμένο από 4-5 φαρμακοποιούς. Τις προμήθειές τους σε περισσευούμενα φάρμακα προσφέρουν πολίτες και φαρμακοποιοί που παραλαμβάνουν τέτοια υπόλοιπα από τους πελάτες τους. Ένα από τα πιο θετικά μηνύματα του πρώτου μήνα λειτουργίας της δομής ήταν οι πολλαπλασιαστικοί ρυθμοί αύξησης της προσφοράς, χάρη στη θερμή υποστήριξη του εγχειρήματος από την κοινωνία της πόλης. Σωματεία, συνδικάτα, συλλογικότητες και μεμονωμένοι αλληλέγγυοι καλύπτουν τις ανάγκες σε εξοπλισμό, αναλώσιμα κ.ά. Το ίδιο διάστημα, στον αρχικό πυρήνα της πρωτοβουλίας προστέθηκαν επιπλέον περίπου 20 συνεργαζόμενοι ιδιώτες γιατροί που δέχονται, επίσης χωρίς αμοιβή, περιστατικά που χρειάζονται εξειδικευμένες διαγνώσεις και θεραπείες, τις οποίες δεν μπορεί να προσφέρει το Ιατρείο. Το πόσο μεγάλη ανάγκη ήρθε να καλύψει το εγχείρημα αποτυπώνεται στη διαπίστωση ότι ήδη όλα τα ιατρεία είναι γεμάτα. Στην οδοντιατρική περίθαλψη τα περισσότερα περιστατικά (50-60%) αφορούν μετανάστες. Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, όμως, αναζητούν κυρίως Έλληνες που έχασαν τελευταία τις δουλειές και την ασφαλιστική

τους κάλυψη, άνθρωποι, οι περισσότεροι ηλικίας 50-60 ετών, αλλά και πάρα πολλοί νέοι. (...) Παρόλο που ανάλογες δράσεις αναπτύσσονται στο πλαίσιο κι άλλων πρωτοβουλιών, η ομάδα της Θεσσαλονίκης τονίζει με έμφαση ότι δεν αποτελούν ΜΚΟ αλλά «μια κινηματική πρωτοβουλία» και πως δεν κάνουν φιλανθρωπία αλλά αλληλεγγύη σε έναν αγώνα για το δικαίωμα των ασθενών σε δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Κατά το διάστημα που έστηναν το Κοινωνικό Ιατρείο, πλην του Εργατικού Κέντρου, αναζήτησαν υποστήριξη και στο Δήμο Θεσσαλονίκης και στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο. (...)

Πηγή: **Αγ .Μπουμπούκα, Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΔΕΚΑΔΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑ ΣΤΗ ΣΥΡΡΙΚΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ, Ελευθεροτυπία, , 11/12/2011**
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=331197>

Στο σημείο αυτό είναι αναγκαίο να επισημάνουμε ότι η ανάπτυξη και η ενδυνάμωση του εθελοντισμού, καθώς και η αναγνώριση της συμβολής του δεν θα πρέπει να ερμηνεύεται ως άλλοθι της πολιτείας προκειμένου αυτή να μην αναλάβει τις ευθύνες της απέναντι στους πολίτες. Ούτε να συμβάλλει στη μετάθεση των ευθυνών της πολιτείας σε τρίτους. Πολύ περισσότερο ο εθελοντισμός δεν θα πρέπει να μετατρέπει τους πολίτες σε παθητικούς δέκτες οι οποίοι θα πάψουν να διεκδικούν τα δικαιώματά τους από το κράτος και τους επίσημους θεσμούς του.

Ο εθελοντισμός στις μέρες μας δύναται να διαμορφώσει μια ελπιδοφόρα προοπτική για τη σύγχρονη κοινωνία με τρόπο που η μορφή και το περιεχόμενό του μπορούν να αποκτήσουν καινοτόμα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά τα οποία θα συμβάλουν στην ενδυνάμωση και την αναμόρφωση της ελληνικής κοινωνίας.

1.3 Ο εθελοντισμός και ο ρόλος της τοπικής κοινωνίας

Η τοπική κοινωνία αποτελεί έναν ιδιαίτερα πρόσφορο χώρο στον οποίο μπορεί να αναπτυχθεί ο εθελοντισμός ως ένα συγκροτημένο και οργανωμένο κοινωνικό κίνημα. Κι αυτό είναι αναγκαίο επειδή η κεντρική διοίκηση έχει, τουλάχιστον στην ελληνική περίπτωση, αποδειχθεί ιδιαίτερα δυσκίνητη στην αποτελεσματική αντιμετώπιση καθημερινών αλλά και άλλων επειγόντων κοινωνικών προβλημάτων.

Οι τοπικές κοινωνίες γνωρίζουν πολύ καλά τα δικά τους προβλήματα, οι σχέσεις των ανθρώπων είναι λιγότερο αποξενωμένες και απρόσωπες, ενώ οι μικρές κοινωνικές ομάδες και οι μικρές αποστάσεις διευκολύνουν την επικοινωνία και τη συνεργασία.

Δραστηριότητα 3

Πολλοί υποστηρίζουν πως οι τοπικές κοινωνίες δεν είναι ακόμα έτοιμες να στηρίξουν τον εθελοντισμό και γενικότερα την εθελοντική δράση. Ανάμεσα στα πολλά προβλήματα που καταλογίζουν επισημαίνουν τα εξής: έλλειψη κινήτρων, έλλειψη πλαισίου διαβούλευσης και συνεργασίας με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αποσπασματικότητα και κατακερματισμός των δράσεων, έλλειψη στρατηγικής και συντονισμού κ.ά.

Ποια κατά τη γνώμη σας είναι τα σημαντικότερα εμπόδια που οι τοπικές κοινωνίες έχουν να αντιμετωπίσουν σήμερα και πώς αυτά ενδέχεται να ξεπεραστούν; Να αναπτύξετε τον προβληματισμό σας στις επόμενες σειρές.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τα επίπεδα στα οποία η τοπική κοινωνία μπορεί να δραστηριοποιηθεί αφορούν: στην κοινωνική υποστήριξη των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων, στην κοινωνική πρόνοια και προστασία (φροντίδα παιδιών και ηλικιωμένων, άστεγων, ανέργων, κ.ά.), στην πολιτική προστασία (έκτακτες καταστάσεις, πλημμύρες, θεομηνίες, φυσικές καταστροφές, σεισμοί κ.ά.), στην προστασία του περιβάλλοντος (πυρκαγιές, δενδροφυτεύσεις, αποψιλώσεις, καθαρισμοί παραλιών, οικολογική προστασία κ.ά.), στη διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην εκπαιδευτική ενίσχυση των μορφωτικά αδύναμων (πρόσθετη διδακτική στήριξη, κοινωνικά φροντιστήρια, προγράμματα δια βίου μάθησης), στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι δράσεις και οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να αναπτυχθούν μέσα από πρωτοβουλίες και κινηματικές απόπειρες για την ενίσχυση της απασχόλησης, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής συνοχής.

2 Το περιεχόμενο του εθελοντισμού

2.1 Εθελοντισμός και «Κοινωνία των Πολιτών»

Επιχειρώντας να κατανοήσουμε την έννοια και το περιεχόμενο του εθελοντισμού είναι σημαντικό να αναφερθούμε στην έννοια και το ρόλο της «κοινωνίας των πολιτών». Και όταν λέμε «κοινωνία των πολιτών» εννοούμε τον ενδιάμεσο χώρο ανάμεσα στο κράτος και την αγορά. Εννοούμε, με άλλα λόγια, μια κοινωνική περιοχή στην οποία δεν παρεμβαίνει το επίσημο κράτος με τους θεσμούς του, ούτε η ιδιωτική πρωτοβουλία με την έννοια της αμιγούς επιχειρηματικής δραστηριότητας. Ταυτόχρονα, σε ό,τι αφορά στους πολίτες η κοινωνία των πολιτών προϋποθέτει «πολιτικά υποκείμενα με υψηλό βαθμό αυτονομίας στον προσδιορισμό κατά τον προσδιορισμό των συλλογικών τους συμφερόντων» (Σημίτη, 2002:177). Οι εθελοντικές οργανώσεις, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, οι μη κερδοσκοπικές συνεταιριστικές ομάδες, οι πολιτιστικοί σύλλογοι αποτελούν μέρος της κοινωνίας των πολιτών, συγκροτώντας ουσιαστικά τον τρίτο πυλώνα ανάπτυξης στις δυτικές κοινωνίες. Ο Νίκος Μουζέλης αποδίδει τον όρο ως «έναν «ενδιάμεσο» χώρο μεταξύ κράτους και αγοράς: (...) έναν αυτοκυβερνώμενο κοινωνικό χώρο, αποτελούμενο από θεσμούς, ομάδες, οργανώσεις οι οποίες λειτουργούν και κατά του άκρατου ατομικισμού της αγοράς και κατά του κρατικού αυταρχισμού» (Μουζέλης,1997).

Δραστηριότητα 4

«Ο Τρίτος Τομέας της οικονομίας μπορεί να αποτελέσει την κύρια λύση στο ζήτημα της ανεργίας και της κρίσης των δημόσιων συστημάτων κοινωνικής προστασίας».

Η φράση αυτή ανήκει στο J. Rifkin από το βιβλίο του «*Το τέλος της εργασίας*». Να σχολιάσετε την πρόταση αυτή και να αναπτύξετε ένα κριτικό σχόλιο στις επόμενες σειρές.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ειδικότερα, η κοινωνία των πολιτών, με τον τρόπο που σήμερα προσδιορίζεται, εμφανίζεται μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, προκειμένου να καλύψει το κοινωνικό έλλειμμα εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στις πολιτικές ηγεσίες των χωρών τους. Στη συνέχεια, η άνοδος του κράτους πρόνοιας και γενικότερα η επικράτηση του κενσοϋανού μοντέλου της οικονομίας επέφερε μια σχετική ισορροπία ανάμεσα στις δυνάμεις του κεφαλαίου και της εργασίας δημιουργώντας μια υποχώρηση της κίνησης αυτής. Η άνοδος του οικονομικού νεοφιλελευθερισμού και η επικράτηση της παγκοσμιοποίησης τις τελευταίες δεκαετίες συνέβαλαν με αποφασιστικό τρόπο στην αποδυνάμωση του κοινωνικού κράτους και των μέτρων κοινωνικής προστασίας, εξέλιξη που προκάλεσε τη δημιουργία μιας σειράς κοινωνικών πρωτοβουλιών για την υπεράσπιση της κοινωνικής συνοχής και την προάσπιση των κοινωνικών παροχών. Το γεγονός αυτό ενέτεινε την εμφάνιση ενός ενδιάμεσου χώρου ο οποίος δεν προερχόταν από την κρατική διοίκηση αλλά ούτε και από το χώρο της αμιγούς ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Ουσιαστικά, για να γίνει πιο κατανοητό, η κοινωνία των πολιτών αποτελεί ένα χώρο συμμετοχής των πολιτών σε ένα ευρύτερο σύνολο στο οποίο ο κάθε πολίτης προσχωρεί με τη θέλησή του (Γιαννής, 2002). Και για το λόγο αυτό, συναπαρτίζεται από κοινωνικά υποκείμενα με διαφορετικές αφετηρίες, ιδεολογικές καταβολές και επαγγελματικές προσεγγίσεις τα οποία ενώνει ο κοινός στόχος της κοινωνικής προσφοράς και της επίλυσης σημαντικών κοινών κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων.

Η «κοινωνία των πολιτών» αποτελεί ουσιαστικά ένα ζωντανό και δυναμικό κοινωνικό χώρο που προσπαθεί να αναπτύξει ρεαλιστικές προτάσεις και λύσεις σε μια μεγάλη γκάμα κοινωνικών ζητημάτων. Ο χώρος αυτός στηρίζεται στη δράση, στη συμμετοχή και στη διάθεση για συνεισφορά, δίνοντας προτεραιότητα στην κοινωνική και όχι στην ατομική ευημερία (Αλεξιάκης & Αφουξενίδης, 2010).

Μέσω της κοινωνίας των πολιτών επιτυγχάνεται:

- α)** η καλλιέργεια ενός εναλλακτικού ηθικού και αξιακού συστήματος,
- β)** διαμόρφωση κουλτούρας ελέγχου και κοινωνικής λογοδοσίας (μέσω της πίεσης που ασκείται προς τους θεσμούς τα όργανα της δημόσιας διοίκησης),
- γ)** η ανάπτυξη πρωτοβουλιών και παρεμβάσεων, απαλλαγμένων από τη γραφειοκρατική ασφυξία του κρατισμού,
- δ)** η ενεργός συμμετοχή των πολιτών σε δραστηριότητες όπως η παροχή βοήθειας σε απόρους και ορφανά, η αιμοδοσία, η φροντίδα των ηλικιωμένων, η προστασία του περιβάλλοντος, κ.ά.,

ε) η ενθάρρυνση της συλλογικής εργασίας,

στ) η ανάπτυξη μιας καθολικής συνείδησης για την αντιμετώπιση των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών προβλημάτων,

ζ) η προστασία σημαντικών κοινωνικών αγαθών τα οποία είτε έχουν εγκαταλειφθεί από το κράτος, είτε ο ιδιωτικός τομέας δεν ενδιαφέρεται να αναλάβει.

Δραστηριότητα 5

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία σχετικά με τη θετική συμβολή της «κοινωνίας των πολιτών», να προβληματιστείτε πάνω στις αδυναμίες που αυτή εμφανίζει στην Ελλάδα.

Να εκθέσετε την άποψη σας σχετικά με το πώς αντιλαμβάνεστε αυτήν την κατάσταση και για ποιους λόγους συμβαίνει αυτό.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί πως η φιλοσοφία και το πνεύμα που χαρακτηρίζει την κοινωνία των πολιτών είναι έντονα δημοκρατικό, αφού η οργάνωση και συγκρότηση αυτού του χώρου βασίζεται στην ελεύθερη συμμετοχή των πολιτών, στην εθελούσια και στην ανιδιοτελή προσφορά, στην αλληλεγγύη, στην αποδοχή και στην κοινωνική αλληλοβοήθεια. Κοινό στόχο αποτελεί το γενικό συμφέρον το οποίο τίθεται πάνω από το στενά ατομικό κριτήριο, το σεβασμό της βούλησης της πλειοψηφίας και των δικαιωμάτων όλων των ατόμων που συνυπάρχουν σε μια κοινή ομάδα (Παναγιωτίδου, 1999).

Το κοινωνικό υποκείμενο που συμμετέχει εθελουσίως σε μία εθελοντική κίνηση, απολαμβάνει υψηλό βαθμό ελευθερίας αλλά ταυτόχρονα αναλαμβάνει και μεγάλο βαθμό ευθύνης, αφού συμμετέχει συλλογικά σε πρωτοβουλίες επίλυσης σημαντικών κοινωνικών

προβλημάτων. Η αποτελεσματική λειτουργία της κοινωνίας των πολιτών προϋποθέτει τη συνειδητή βούληση του εθελοντή για ομαδική σύμπραξη και συνεργασία και πάνω από όλα συστηματική οργάνωση, διάθεση για συνεργασία, αλληλεγγύη, διάθεση για κοινωνική προσφορά.

Παράλληλα, μέσω της λειτουργίας των Μ.Κ.Ο, καλλιεργείται η κουλτούρα ενός συστήματος αξιών, γύρω από τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τη δημοκρατική λειτουργία των θεσμών, γεγονός που αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα για την ποιότητα της δημοκρατίας, την ύπαρξη κοινωνικής δικαιοσύνης και το κράτος δικαίου.

2.2 Το προφίλ και τα χαρακτηριστικά του Εθελοντή

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε πως ο εθελοντισμός δεν έχει ως κίνητρο το ατομικό κέρδος με τη στενή έννοια της αγοράς εργασίας, αλλά το κοινωνικό όφελος με στόχο το συλλογικό συμφέρον. Ο στόχος του είναι μέσα από την προσφορά του να συμβάλει στην παροχή «αγαθών και υπηρεσιών», προκειμένου να καλύψει ή να αναπληρώσει το έλλειμμα που πολλές φορές δημιουργείται είτε από την κρατική αδιαφορία και την αναποτελεσματικότητα, είτε από την απροθυμία της ιδιωτικής πρωτοβουλίας να επενδύσει πόρους προς την παροχή κοινωνικών αγαθών και υπηρεσιών. Σύμφωνα με το σκεπτικό αυτό, εθελοντής είναι το υποκείμενο εκείνο το οποίο προσφέρει εθελουσίως και ανιδιοτελώς χρόνο, ενέργεια, δεξιότητες και γνώσεις προς άλλα άτομα με στόχο την ικανοποίηση αναγκών που το κοινωνικό σύνολο έχει ανάγκη (Widjaja, 2010).

Επιχειρώντας λοιπόν να σκιαγραφήσουμε το προφίλ του εθελοντή θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ενδεικτικά πως ο εθελοντής, ως συγκροτημένο και συνειδητοποιημένο κοινωνικό υποκείμενο, απαιτείται να συνδυάζει ιδιότητες και χαρακτηριστικά όπως:

- να διαθέτει ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες του,
- να είναι συγκροτημένος και οργανωμένος,
- να είναι συνεπής ως προς τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει,
- να είναι διατεθειμένος να μαθαίνει διαρκώς και να εκπαιδεύεται συστηματικά,
- να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες,
- να αυτενεργεί,
- να έχει υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης,
- να διαθέτει βαθιά κοινωνική συνείδηση,
- να είναι συνεργατικός, αλληλέγγυος και δεκτικός στη λειτουργία ομάδων

(Carpenter & Myers, 2007).

Δραστηριότητα 6

Με βάση τα παραπάνω χαρακτηριστικά που πλαισιώνουν το επιθυμητό προφίλ του εθελοντή, διαμορφώνεται ένας ιδανικός τύπος ανθρώπου που είναι σε θέση να προσφέρει ανιδιοτελώς και εθελουσίως τις υπηρεσίες του. Κατά την άποψη σας, το προφίλ αυτό μπορεί να διαμορφωθεί και να λειτουργήσει στην πράξη ή αποτελεί μια εξιδανίκευση η οποία στην ουσία δεν αντιστοιχεί στην πραγματικότητα; Να προβληματιστείτε πάνω στο συγκεκριμένο σκεπτικό και να εκθέσετε τις απόψεις σας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ένας εθελοντής μπορεί να αποδώσει καλύτερα όταν έχει καθορισμένα καθήκοντα, συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα δράσης, ενώ είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αισθάνεται ότι διαθέτει τη δυνατότητα να αποχωρήσει από την εθελοντική οργάνωση όποτε το επιθυμεί. Είναι εξίσου σημαντικό να αισθάνεται άνεση και ασφάλεια στο χώρο παροχής των υπηρεσιών του, με τρόπο που να μη νιώθει ότι καταπιέζεται ή ο ίδιος γίνεται «αντικείμενο εκμετάλλευσης» από τους άλλους.

Το ερώτημα που πολλές φορές εγείρεται σχετίζεται με το κατά πόσο είναι εύκολο να βρούμε τα συγκεκριμένα επιθυμητά χαρακτηριστικά του εθελοντή στην πραγματικότητα. Αυτό σημαίνει πως το ερώτημα αν κάποιος γεννιέται εθελοντής (η με διάθεση να προσφέρει και να γίνει εθελοντής) ή γίνεται εθελοντής (στο πλαίσιο της κοινωνικοποίησής του) αποτελεί μια ενδιαφέρουσα συζήτηση. Είναι σαφές πάντως πως το κοινωνικό περιβάλλον και γενικότερα οι συνθήκες μέσα στις οποίες ένας άνθρωπος διαμορφώνεται συμβάλλουν αποφασιστικά στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα διαμορφώνουν στάσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορές σχετικά με τις έννοιες της προσφοράς, της αλληλεγγύης, της

συλλογικής δράσης. Δεν είναι τυχαίο που οι σκανδιναβικές χώρες και γενικότερα οι χώρες του Βορρά έχουν αναπτύξει περισσότερο το εθελοντικό κίνημα σε σχέση με τον λιγότερο αναπτυγμένο Νότο. Το γεγονός αυτό δεν οφείλεται σε κάποια βιολογικού ή γονιδιακού τύπου διαφορά, αλλά σε διαφορετικούς ιστορικά προσδιορισμένους όρους κοινωνικής και πολιτισμικής συγκρότησης.

Δραστηριότητα 7

«Εθελοντής κάποιος γεννιέται ή γίνεται;» Με αφορμή αυτό το απλουστευτικό δίπολο να εκθέσετε αναλυτικά την άποψη σχετικά με το ποιοι παράγοντες συμβάλλουν στην ανάπτυξη εθελοντικής συμπεριφοράς μέσα στην κοινωνία μας. Επιπροσθέτως, να αναφερθείτε και στην περίπτωση του σύγχρονου Έλληνα δίνοντας έμφαση στο γιατί ειδικά στη χώρα μας το εθελοντικό κίνημα διαφοροποιείται από άλλες αναπτυγμένες χώρες του Δυτικού Κόσμου;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 Οι Εθελοντικές Οργανώσεις

Οι Εθελοντικές Οργανώσεις κατά κανόνα ανήκουν στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις με τη βασική διαφορά ότι η εργασία που παρέχουν είναι αποκλειστικά εθελοντική χωρίς καμία υλική ανταμοιβή. Σε γενικές γραμμές, παρόλο που η λειτουργία τους ή η νομική τους συγκρότηση μπορεί να διαφοροποιείται, αποτελούν μη κερδοσκοπικές οργανώσεις ή σωματεία που διαθέτουν την ίδια οργάνωση με τις Μ.Κ.Ο, ενώ ο ρόλος τους προσανατολίζεται στο να καλύψει κενά που αφήνει η κρατική δραστηριότητα. Οι

δραστηριότητες των εθελοντικών οργανισμών αφορούν στην κοινωνική πρόνοια, στην εκπαίδευση, στην υγεία, στον πολιτισμό, στο περιβάλλον, στην προώθηση του εθελοντισμού, στη θρησκεία, στην υπεράσπιση δικαιωμάτων και στις κοινωνικές υπηρεσίες. Οι εθελοντικοί οργανισμοί διακρίνονται σε οργανισμούς «κοινωνικής επιρροής» (οι οποίοι έχουν στόχο την καλύτερευση των συνθηκών ζωής του πληθυσμού και ασχολούνται με κοινωνικές υπηρεσίες) και σε οργανισμούς «έκφρασης» (οι οποίοι απλώς εκφράζουν ή ικανοποιούν τα συμφέροντα των μελών τους, π.χ. σωματεία αθλητισμού και επιστημονικές ενώσεις) (Στασινοπούλου, 1997). Είναι προσανατολισμένοι κυρίως στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας, και πιο συγκεκριμένα στην Υγεία, στην Πρόνοια, στην Εκπαίδευση και στις κοινωνικές υπηρεσίες, προτάσσοντας το μοντέλο μιας εναλλακτικής κοινωνικής οργάνωσης με στόχο την ανάπτυξη και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

2.4 Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και το «Κοινωνικό Κεφάλαιο»

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν βασικό πυλώνα της κοινωνίας των πολιτών και έχουν καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία και την ανάπτυξη αυτού που αποκαλούμε «κοινωνικό κεφάλαιο». Σύμφωνα με τον Bourdieu, όπως αναφέρεται στην εργασία των Λιναρδή, Κουσουλή, & Σταθογιαννάκου (2012), με τον όρο κοινωνικό κεφάλαιο εννοούμε «το σύνολο των πραγματικών ή των δυνητικών πόρων, οι οποίοι συνδέονται με πολλαπλά δίκτυα από περισσότερο ή λιγότερο θεσμοθετημένες σχέσεις αμοιβαίας αποδοχής και αναγνώρισης» (Bourdieu, 1986). Σύμφωνα πάλι με την ίδια εργασία, τα υποκείμενα ενός δικτύου «διαμορφώνουν δεσμούς μεταξύ τους και μέσω αμοιβαίας αναγνώρισης και αποδοχής ενισχύουν τα οφέλη της ομάδας στην οποία συμμετέχουν. Με άλλα λόγια, κατά τον Bourdieu, το κοινωνικό κεφάλαιο θεωρείται ατομικό αγαθό, καθώς διευκολύνει το άτομο να συμμετέχει σε δίκτυα μέσα στα οποία η αλληλεγγύη που αναπτύσσεται είναι δυνατή μόνο αν οι συμμετέχοντες έχουν να αποκομίσουν κάποια οφέλη (Field, 2003). Το άτομο δρα ενισχύοντας την κοινωνική εμπιστοσύνη επειδή θεωρεί ότι μέσα από την ιδιότητά του ως μέλος ενός δικτύου μπορεί να επιτύχει τους στόχους του και να αποκομίσει σημαντικά προνόμια. Επομένως, το κοινωνικό κεφάλαιο συνδέεται με τα οφέλη που έχουν τα άτομα όταν συμμετέχουν σε οργανωμένα κοινωνικά δίκτυα και ακολουθούν κάποιους βασικούς κανόνες συμπεριφοράς μέσα σε αυτά. Αφού τα δίκτυα λειτουργούν αποτελεσματικά, είναι λογικό κατά τον Bourdieu να υπάρχουν σταδιακά θετικές επιπτώσεις και σε ολόκληρη την κοινωνία.» (Λιναρδή, Κουσουλή & Σταθογιαννάκου, 2012:2)

Ειδικότερα οι Μ.Κ.Ο διακρίνονται :

- σε εκείνες που βασίζονται στην εθελοντική εργασία,
- σε εκείνες που διακρίνονται για τον κινηματικό και ακτιβιστικό χαρακτήρα τους,
- σε εκείνες που συνδέονται με φορείς και οργανισμούς του ευρύτερου δημόσιου τομέα (π.χ. φιλανθρωπικές – θρησκευτικές οργανώσεις, επαγγελματικές ενώσεις).

Οι Μ.Κ.Ο σε γενικές γραμμές :

- προσφέρουν υπηρεσίες υψηλού κοινωνικού ενδιαφέροντος,
- διαθέτουν σαφή διοικητική οργάνωση,
- είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και λειτουργούν ως μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί,
- δεν κατέχουν και δεν ασκούν κανενός είδους πολιτική, νομοθετική ή εκτελεστική εξουσία,
- αποτελούν δομημένα περιβάλλοντα τα οποία βασίζονται στη μάθηση, την κοινή δράση, την αμοιβαιότητα και την αλληλεπίδραση,
- εγγυώνται στα μέλη τους την ελεύθερη συμμετοχή σε κοινές δράσεις,
- παρέχουν στα μέλη τους τη δυνατότητα έκφρασης γνώμης και συμμετοχής στα κοινά (Αφουξενίδης, 2004).

Η κατηγοριοποίηση των Μ.Κ.Ο γίνεται ανάλογα με τη φύση και το εύρος των δραστηριοτήτων που αυτές αναλαμβάνουν, περιλαμβάνοντας τους εξής τομείς:

- Κοινωνικές Υπηρεσίες (Παιδικοί Σταθμοί, Παροχή υπηρεσιών σε άτομα με ειδικές ανάγκες, σε ηλικιωμένους, σε άστεγους, Φορείς πρόληψης και Ελέγχου φυσικών Καταστροφών)
- Υγεία (Νοσοκομεία, Οίκοι Ευγηρίας, Κέντρα Ψυχικής Υγείας, Υπηρεσίες άμεσης ανάγκης-αποκατάστασης)
- Πολιτισμός και Ψυχαγωγία (Τέχνες και Πολιτισμός, Αθλητισμός και Ψυχαγωγία)
- Εκπαίδευση και Έρευνα (Πανεπιστήμια και Κολέγια, Εκπαιδευτικοί κι Ερευνητικοί Οργανισμοί-Φορείς-Σχολές)
- Θρησκεία (Εκκλησίες, ενορίες, μοναστήρια, θρησκευτικές σχολές)
- Περιβάλλον (Φορείς ελέγχου μόλυνσης του περιβάλλοντος, προστασίας και διατήρησης φυσικών πόρων, προστασίας των ζώων, κτηνιατρικών υπηρεσιών)

- Ανάπτυξη και Στέγαση (Κοινωνικές Οργανώσεις, οργανισμοί Οικονομικής-κοινωνικής Ανάπτυξης, Στεγαστικής βοήθειας, Επαγγελματικής εκπαίδευσης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Επαγγελματικής Επανάταξης)
- Υπεράσπιση Δικαιωμάτων και Πολιτική (Οργανισμοί-Ενώσεις πολιτικών δικαιωμάτων, παροχής νομικών υπηρεσιών, προστασίας καταναλωτών)
- Φιλανθρωπία και Προώθηση Εθελοντισμού (Φιλανθρωπικά ιδρύματα, Οργανισμοί παροχής επιχορηγήσεων)
- Διεθνή θέματα (Φορείς ανταλλαγής-φιλίας-πολιτισμού, οργανισμοί για αντιμετώπιση καταστροφών, Διεθνείς Οργανισμοί Προστασίας των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και προώθησης της Ειρήνης)
- Επιχειρηματικές και Επαγγελματικές Ενώσεις (Επιχειρηματικές-Επαγγελματικές ενώσεις και Σύλλογοι επαγγελματιών)

Δραστηριότητα 8

Σύμφωνα με τον A. Gorz «Η έξοδος από την σημερινή κρίση της κοινωνίας πρέπει να αναζητηθεί ταυτόχρονα σε λιγότερη αγορά, λιγότερο κράτος και περισσότερες ανταλλαγές που δεν κυριαρχούνται ούτε από το χρήμα ούτε από τη διοίκηση, αλλά θεμελιώνονται σε δίκτυα αυτοβοήθειας εθελοντικής συνεργασίας, αυτό-οργανωμένης αλληλεγγύης στην ενδυνάμωση της «κοινωνίας των πολιτών».

Με βάση το σκεπτικό αυτό, ποιες κατά τη γνώμη σας είναι οι σημαντικότερες δυσκολίες στην υλοποίηση μιας τέτοιας προοπτικής, όπως αυτής που προτείνει ο A. Gorz. Αναπτύξτε τον προβληματισμό σας στις επόμενες σειρές και στη συνέχεια να διεξαχθεί μια συζήτηση στην ολομέλεια της ομάδας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι μέσω της θεσμικής λειτουργίας των Μ.Κ.Ο περιορίζεται σημαντικά το μονοπώλιο των παρεμβάσεων από την εκάστοτε πολιτική εξουσία και τα κόμματα, ενώ η δράση τους επηρεάζει με ευθύ τρόπο την κουλτούρα, τις πρακτικές, τη δράση αλλά και τη γενικότερη στάση των μηχανισμών της επίσημης πολιτικής

εξουσίας. Θα μπορούσε κανείς να αναφέρει ότι σε πολλές περιπτώσεις η δράση των Μ.Κ.Ο δημιουργεί ένα ανάχωμα απέναντι στην αυθαιρεσία των μηχανισμών της εξουσίας, εξισορροπώντας παράλληλα τις αντιθέσεις και τις συγκρούσεις μεταξύ του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα.

Οι Μ.Κ.Ο καλούνται ουσιαστικά να διαδραματίσουν έναν αυτόνομο πολιτικό ρόλο με διάφορους τρόπους. Εκτός των πολλών και παράλληλων ενεργειών τους, αναπτύσσουν την κοινωνική αλληλεγγύη, ενισχύουν την κοινωνική συνοχή, λειτουργούν ως ομάδες πίεσης, ελέγχουν την κρατική αναληψία, εμψυχώνουν στο άτομο την ιδιότητα του πολίτη, συνεισφέρουν στη μείωση της ανεργίας (γιατί δημιουργούν θέσεις εργασίας), ενισχύουν την καινοτομία, αναλαμβάνουν ρίσκο για το οποίο ούτε ο ιδιωτικός τομέας ενδιαφέρεται ούτε το κράτος αναλαμβάνει την ευθύνη, μειώνουν το κόστος παροχής δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών, συμβάλλουν στην ανάπτυξη της κοινωνικής και πολιτικής συνείδησης.

Ο ρόλος των Μ.Κ.Ο δεν έρχεται να υποκαταστήσει τη λειτουργία του κράτους. Αντίθετα είναι συμπληρωματικός στις λειτουργίες του κράτους και ταυτόχρονα προωθεί θετικές κοινωνικές στάσεις όπως η αξιοκρατία, η καινοτομία, η αυτενέργεια, η ευσυνειδησία, η αποφυγή σπατάλης, η ευελιξία, η ανιδιοτέλεια, η εναλλακτική κοινωνική προοπτική.

Δραστηριότητα 9

Μια από τις κριτικές που έχει ασκηθεί στις Μ.Κ.Ο και οι οποίες δραστηριοποιούνται στο πεδίο του εθελοντισμού είναι πως χρηματοδοτούνται από το κράτος ή από προγράμματα της Ε.Ε. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει πως ουσιαστικά λειτουργούν ως μέρος του προβλήματος και γενικότερα της κρίσης που το σύστημα εμφανίζει, αφού δεν μπορούν να λειτουργήσουν ανεξάρτητα λόγω έλλειψης οικονομικής αυτοδυναμίας. Πώς σχολιάζετε την άποψη αυτή;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.5 Μια συνοπτική χαρτογράφηση των πεδίων δράσης και των μορφών του εθελοντισμού στη σύγχρονη κοινωνία

Ο εθελοντισμός, ως οργανωμένη και συντονισμένη έκφραση της «κοινωνίας των πολιτών», εκδηλώνεται και αναπτύσσεται σε κάθε κοινωνία μέσα από διάφορους τρόπους και μορφές ανάλογα με το ιστορικό παρελθόν, το πολιτισμικό επίπεδο, τις παραδόσεις, την πολιτική κατάσταση, τη θρησκευτική παράδοση του κάθε λαού. Είναι σαφές ότι οι εθελοντικές δράσεις και παρεμβάσεις δεν εμφανίζονται με τον ίδιο τρόπο σε κάθε κοινωνία κι αυτό οφείλεται στο διαφορετικό επίπεδο αλλά και στις συνθήκες που η κάθε κοινωνία έχει διαμορφώσει. Ωστόσο, μελετώντας το φαινόμενο του σύγχρονου εθελοντισμού, διαπιστώνουμε πως εκδηλώνεται κατά κανόνα σε επίπεδα όπως:

- η κοινωνική φροντίδα και οι κοινωνικές υπηρεσίες,
- η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού,
- η προστασία του περιβάλλοντος,
- οι πολιτικές παρεμβάσεις (ακτιβισμός και κινηματική δράση),
- η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων,
- η έκφραση κοινωνικής αλληλεγγύης,
- η πολιτική προστασία,
- η προάσπιση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ο εθελοντισμός μπορεί να αναπτυχθεί είτε σε επίσημο-τυπικό επίπεδο (π.χ. ΜΚΟ), είτε σε άτυπο - ανεπίσημο (π.χ. προσφορά στη βάση της ατομικής πρωτοβουλίας). Είναι σαφές ότι η εθελοντική δράση είναι πολύ-επίπεδη και διακρίνεται σε πολλές κατηγορίες, ανάλογα πάντα με τη φύση και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της.

Μερικές από τις βασικές μορφές του εθελοντισμού στη σύγχρονη κοινωνία θα μπορούσαν, σε γενικές γραμμές, να ταξινομηθούν σε πεδία όπως:

- η συμμετοχή εθελοντών σε θέματα δημόσιου συμφέροντος, ως μέλη επιτροπών, ύστερα από εκλογή τους ως αντιπρόσωπων των πολιτών. Αποτελεί μια διαδεδομένη μορφή εθελοντισμού σε θέματα ανοικτής διακυβέρνησης και έχει ιδιαίτερη παρουσία στα κράτη με ανεπτυγμένη κοινωνία πολιτών (συμβούλια πολιτών, ανεξάρτητες αρχές).
- η κοινωνική και οικονομική στήριξη, σε χώρες του Τρίτου Κόσμου ή σε αναπτυσσόμενες περιοχές, μέσα από δράσεις όπως η διαχείριση πόρων, οι

επισκευές δημόσιων χώρων, η παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών, περίθαλψης και κοινωνικής φροντίδας. Η μορφή αυτή συναντάται όμως και στις αναπτυγμένες χώρες μέσα από την οργάνωση δράσεων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση ασθενειών (π.χ AIDS, ηπατίτιδα Β κλπ), τη στήριξη των αστέγων και ανέργων.

- η παροχή εθελοντικών υπηρεσιών σε άτομα και ομάδες που βρίσκονται σε μεγάλη απόσταση από το φορέα που παρέχει τις υπηρεσίες. Συναντάται περισσότερο στις αναπτυγμένες χώρες στις οποίες υπάρχει ενδιαφέρον και από τον επιχειρηματικό κόσμο παρόλο που εφαρμόζεται και από τους εθελοντικούς οργανισμούς (π.χ. αναπτυξιακή και ανθρωπιστική άμεση βοήθεια σε ξένες χώρες ή σε απομακρυσμένες περιοχές).
- ο εθελοντισμός που αποσκοπεί στην αφύπνιση και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης γύρω από σημαντικά θέματα και γεγονότα. Οι δράσεις αυτές αφορούν εκστρατείες ενημέρωσης, καμπάνιες για την πρόκληση σημαντικών αλλαγών των κοινωνικών στάσεων, των αντιλήψεων και των προτύπων συμπεριφοράς (χειραφέτηση γυναικών), δράσεις για την αποκατάσταση της κοινωνικής δικαιοσύνης (αντιρατσισμός, ανθρώπινα δικαιώματα, αποκατάσταση δημοκρατίας). Οι εθελοντές καλούνται και ακτιβιστές και δρουν τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.
- ο εθελοντισμός που σχετίζεται με θέματα που αφορούν στους νέους και ειδικότερα σε τομείς αθλητισμού και βοήθειας κοινωνικών ομάδων με δυσκολίες κοινωνικής ένταξης (αναπηρία, εξάρτηση από ουσίες), αποσκοπώντας κυρίως στην κοινωνικοποίηση ή την επανένταξη των νέων.

Οι κυριότεροι τομείς (Pitt, 2010) στους οποίους ο εθελοντισμός δραστηριοποιείται είναι:

- η παροχή βοήθειας σε έκτακτα περιστατικά (πολιτική προστασία, διάσωση και περίθαλψη θυμάτων, αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, αναζήτηση αγνοουμένων),
- η παροχή βοήθειας στην τοπική κοινότητα (περισυλλογή απορριμμάτων, διαχείριση πόρων, βελτίωση δημόσιων χώρων, οργάνωση διαλέξεων για ενημέρωση των πολιτών σε σημαντικά θέματα της κοινότητας-ευαισθητοποίηση των πολιτών),
- η προστασία μιας κοινότητας (προστασία της κοινότητας από παράνομες δραστηριότητες, κρούσματα βίας και εγκληματικότητας, μεσολάβηση σε συγκρούσεις μεταξύ των μελών της κοινότητας ή μεταξύ κοινοτήτων),

- η κοινωνική βοήθεια (σε άτομα με αναπηρία, σε ηλικιωμένους, σε άτομα εξηρημένα, σε άτομα που αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα και προβλήματα υγείας),
- η παροχή υπηρεσιών σε παιδιά και νέους (φροντίδα παιδιών, εκπαίδευση, υποστήριξη, ανατροφή, πρόληψη παραβατικότητας),
- η υπεράσπιση ανθρωπίνων δικαιωμάτων (διασφάλιση των δικαιωμάτων του πολίτη σε διαδηλώσεις, διαμαρτυρίες, ενημέρωση του κοινού για τυχόν παραβιάσεις, παροχή βοήθειας σε θέματα συμμετοχής και διεξαγωγής εκλογών),
- η προστασία των δικαιωμάτων στην εργασία (πρόληψη παραβίασης των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, μισθολογικές διεκδικήσεις, βελτίωση συνθηκών εργασίας, συμμετοχή σε απεργιακές κινητοποιήσεις, συμμετοχή σε συλλογικές διαπραγματεύσεις),
- η εκπαίδευση και η κατάρτιση (η ίδρυση, η λειτουργία, η διαχείριση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ή δομών δια βίου μάθησης),
- η ιατρική περίθαλψη (υποστήριξη ιατρικών ιδρυμάτων, διάδοση πληροφοριών για πρόληψη και αντιμετώπιση ασθενειών, αιμοδοσία, δωρεά οργάνων, παροχή ιατρικής πρωτοβάθμιας περίθαλψης),
- η περιβαλλοντική προστασία (δενδροφυτεύσεις, καθαριότητα, ανακύκλωση, οικολογικές παρεμβάσεις),
- η διάδοση της γνώσης (λήψη συνεντεύξεων, μελέτη πηγών για συλλογή και δημοσίευση δεδομένων-πληροφοριών, οργάνωση εκδηλώσεων, οργάνωση και χρήση διαλέξεων, σεμιναρίων, δημόσιων συζητήσεων, δημοσίευση άρθρων),
- η παροχή νομικών υπηρεσιών (νομικές συμβουλές, ενημέρωση πολιτών σε νομικά θέματα, επεξήγηση νόμων),
- η πολιτιστική συνεισφορά (οργάνωση, συμμετοχή, γνωστοποίηση, διευκόλυνση στη διεξαγωγή πολιτιστικών-ψυχαγωγικών γεγονότων).

Δραστηριότητα 10

Με βάση τη χαρτογράφηση των πεδίων δράσης αλλά και των μορφών που ο εθελοντισμός λαμβάνει στη σύγχρονη κοινωνία, υπάρχουν παρεμβάσεις και πεδία δράσης που είτε δεν αναφέρονται, είτε μέχρι σήμερα δεν έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εθελοντικού κινήματος. Διαβάστε προσεκτικά τα παραπάνω και προτείνετε τις δικές σας ιδέες.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 Η κοινωνική χρησιμότητα του Εθελοντισμού

3.1 Βασικές αρχές και αξίες του Εθελοντισμού

Η εθελοντική δραστηριότητα βασίζεται στη συλλογική δράση, στην ηθελημένη, πρόθυμη και ανιδιοτελή προσφορά, στην αμοιβαιότητα και στη συνεργασία με στόχο το γενικό συμφέρον και το κοινό καλό. Οι βασικές κατευθύνσεις που διέπουν (ή που πρέπει να διέπουν) τον εθελοντισμό ως κοινωνική πρακτική είναι αναγκαίο να κινούνται σε ένα κοινό πλαίσιο αρχών και αξιών. Ειδικότερα, απαιτείται:

- ο σεβασμός των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των αξιών του πολιτισμού μας, με έμφαση στα ατομικά δικαιώματα, τις πολιτικές και κοινωνικές ελευθερίες,
- η παροχή εθελοντικής εργασίας να μη συνδέεται σε καμία περίπτωση με την αγοραπωλησία και την εκμετάλλευση εργατικής δύναμης,
- η εθελοντική δράση να στοχεύει στην κάλυψη ζωτικών αναγκών για τον άνθρωπο, τη φύση και την κοινωνία,
- η έμφαση στις αξίες της διαφάνειας, της αξιοκρατίας, της ισοτιμίας, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

3.2 Κοινωνικές μεταβολές και μετασχηματισμοί που θεμελιώνουν την αναγκαιότητα του εθελοντισμού στη σύγχρονη κοινωνία

Τις τελευταίες δεκαετίες στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και της επικράτησης του νεοφιλελευθερισμού ως κυρίαρχου μοντέλου οργάνωσης της οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας, παρατηρείται μια έντονη αμφισβήτηση των δημόσιων πολιτικών, καθώς και όλων των υπηρεσιών που προσφέρονται ως αγαθά και υπηρεσίες της κοινωνικής πολιτικής με συνέπεια τομείς όπως η υγεία, η παιδεία, οι υποδομές, η κοινωνική φροντίδα να υποβαθμίζονται και να πλήττονται συστηματικά. Ταυτόχρονα, εμφανίζεται και μια έντονη τάση για μείωση των δημοσίων δαπανών με συνέπεια την αύξηση των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, τη διόγκωση των φαινομένων κοινωνικής παθογένειας, την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής.

Ο εθελοντισμός ως οργανωμένο κοινωνικό κίνημα και έκφραση της κοινωνίας των πολιτών, στη σύγχρονη εποχή, είναι αναγκαίος περισσότερο από ποτέ. Κι αυτό γιατί οι εξελίξεις και τα χαρακτηριστικά της σύγχρονης πραγματικότητας επιβάλλουν την ανάπτυξη του εθελοντισμού ως μιας οργανωμένης απάντησης σε αρνητικές καταστάσεις οι οποίες εμποδίζουν την προοπτική ύπαρξης μιας κοινωνίας της συνοχής και της αλληλεγγύης. Με βάση το σκεπτικό αυτό αξίζει να επισημανθούν μια σειρά κοινωνικών μεταβολών και

«μεταλλάξεων» πάνω στις οποίες θεμελιώνεται ουσιαστικά και η κοινωνική αναγκαιότητα ανάπτυξης ενός σύγχρονου εθελοντικού κινήματος. Ειδικότερα:

- η δημοσιονομική κρίση και η διεθνής οικονομική ύφεση είχαν ως συνέπεια την αλματώδη αύξηση της ανεργίας λόγω αλλαγών στις παραγωγικές διαδικασίες αλλά και στη διάρθρωση της οικονομίας,
- οι πιέσεις ή οι περιορισμοί που οι πολυεθνικές elite ασκούν στα έθνη-κράτη για διατήρηση της κερδοφορίας και της ανταγωνιστικότητάς τους επέφεραν την επιβολή αυστηρών μέτρων λιτότητας και δημοσιονομικής πειθαρχίας στις οικονομικά αδύναμες χώρες,
- οι κοινωνικές αλλαγές που επήλθαν ως αποτέλεσμα οικονομικών, τεχνολογικών και πολιτισμικών αλλαγών οδήγησαν στη διάσπαση του κοινωνικού ιστού, στη χαλάρωση των παραδοσιακών θεσμών και δεσμών, στη δημιουργία φαινομένων κοινωνικής αποδιοργάνωσης και απορρύθμισης,
- η αλλαγή πολιτικής στάσης και συμπεριφοράς των κομμάτων εξουσίας που παραδοσιακά στήριζαν το κοινωνικό κράτος και την παροχή ισχυρών μέτρων κοινωνικής προστασίας συνέβαλε στη διόγκωση των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού,
- η αμφισβήτηση των κοινωνικών σταθερών που η νεωτερική εποχή διαμόρφωσε συνθήκες ενίσχυσης της κρατικής αυθαιρεσίας με συνέπεια την καταπάτηση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ατομικών, πολιτικών, εργασιακών),
- τα έντονα περιβαλλοντολογικά προβλήματα που προέκυψαν από την αλόγιστη χρήση πόρων και την εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου έχουν προκαλέσει την ανατροπή της φυσικής και οικολογικής ισορροπίας,
- η αδυναμία της πολιτικής να δώσει λύση στα μεγάλα και επίκαιρα προβλήματα του δημόσιου βίου έχει οδηγήσει στην εξασθένηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην αποτελεσματικότητα του πολιτικού συστήματος και του δημόσιου χώρου γενικότερα.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν πως οι μεταβολές αυτές αλλά και οι μετασχηματισμοί που έχουν συντελεστεί τα τελευταία χρόνια σε κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό επίπεδο καθιστούν περισσότερο από ποτέ «πρόσφορο» το έδαφος για την ανάπτυξη και την πραγμάτωση εθελοντικής δράσης. Ωστόσο, η διαπίστωση αυτή δεν θα πρέπει να θεωρείται τόσο αυτονόητη και δεδομένη, αφού η ωρίμανση και η συνειδητοποίηση μιας κατάστασης δεν είναι θέμα μιας αυθόρμητης και αυτόματης διαδικασίας.

3.3 Το σύγχρονο κοινωνικό περιβάλλον και οι περιορισμοί στον Εθελοντισμό

Η επικράτηση του νεοφιλελευθέρου μοντέλου οργάνωσης της οικονομικής και κοινωνικής ζωής στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης έχει προκαλέσει σημαντικές μεταβολές σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο με συνέπεια τη δραματική αλλαγή των όρων της καθημερινότητας για τη συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών (Lautenschlager, 1991).

Φαινόμενα όπως η ανεργία, η έλλειψη στέγης και άλλων κοινωνικών παροχών δημιουργούν ένα δυσμενές πλαίσιο για την επιβίωση χιλιάδων συνανθρώπων μας με συνέπεια η ανάπτυξη του εθελοντισμού να καθίσταται αναγκαία στην αντιμετώπιση πολλαπλών προβλημάτων. Δυστυχώς, όμως, ακόμα και στις αναπτυγμένες οικονομικά χώρες, μεταβολές και κοινωνικά συμπτώματα όπως η εξασθένηση των παραδοσιακών θεσμών και δεσμών, η ενίσχυση του ατομικισμού, η διεύρυνση των φαινομένων αλλοτρίωσης, οι οικονομικοί περιορισμοί και η μείωση των κοινωνικών παροχών οδηγούν σε φθίνουσα πορεία τον εθελοντισμό καθιστώντας τη λειτουργία του δύσκολη και πολλές φορές αναποτελεσματική.

Δραστηριότητα 11

Σύμφωνα με την Hellen Keller «*Η επιστήμη μπορεί να ανακάλυψε θεραπείες για τα περισσότερα δεινά αλλά δεν έχει βρει φάρμακο για το χειρότερο όλων – την αδιαφορία των ανθρώπων*». Ποια η άποψή σας πάνω στη θέση αυτή; Υπάρχει τρόπος αντιμετώπισης της αδιαφορίας; Εξηγήστε.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Αν και φαινομενικά η αποδυνάμωση του κράτους πρόνοιας θα μπορούσε να διαμορφώσει αντικειμενικά τους όρους για την ανάπτυξη του εθελοντισμού, ο οποίος με τις παρεμβάσεις του θα κληθεί να καλύψει τα κενά που το πρώτο δημιουργεί, αυτό δεν είναι τόσο

αυτονόητο. Ταυτόχρονα, η αποδυνάμωση αυτή, εκτός από «ευκαιρία», αποτελεί και τροχοπέδη στην ανάπτυξη του εθελοντισμού, αφού η έλλειψη πόρων, η αποδυνάμωση των θεσμών προστασίας και του κοινωνικού κράτους δημιουργούν επιπρόσθετα εμπόδια στην υλοποίηση δράσεων που σχετίζονται με τον εθελοντισμό. Παράλληλα, η ανεπάρκεια αλλά και η γενικότερη απροθυμία του ιδιωτικού τομέα να συμβάλει στην ενδυνάμωση του εθελοντισμού καθιστά ακόμα πιο δύσκολο το έργο και τις παρεμβάσεις των εθελοντικών οργανώσεων στη σύγχρονη εποχή. Δυστυχώς η κατάσταση αυτή είναι εύκολο να ερμηνευτεί αφού λόγω της αδυναμίας να αντιμετωπιστούν τα σύνθετα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα η ανάληψη εθελοντικής δράσης αποδεικνύεται μια εξαιρετικά επίπονη και δύσκολη υπόθεση. Ωστόσο, πέρα από τους περιορισμούς που το γενικότερο περιβάλλον θέτει στην ανάληψη και στην ανάπτυξη της εθελοντικής δράσης, είναι σημαντικό να υπερβληθούν όλες εκείνες οι δυσκολίες και εμπόδια που δυσχεραίνουν την ανάπτυξη εθελοντικής δράσης και πρωτοβουλιών. Ενδεικτικά τέτοια εμπόδια θεωρούνται:

- η έλλειψη ελεύθερου χρόνου λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων,
- η έλλειψη επαρκούς ενημέρωσης για το ρόλο και την αποστολή του εθελοντικού κινήματος,
- οι προσωπικές θυσίες που συνεπάγεται η ενασχόληση με τον εθελοντισμό,
- το αίσθημα της γενικευμένης αδιαφορίας και αλλοτρίωσης των ανθρώπων από τους συνανθρώπους τους,
- το αίσθημα της απογοήτευσης και της ματαιώσης των προσπαθειών για μια καλύτερη κοινωνία,
- η έλλειψη αυτοπεποίθησης για την κοινωνική αποτελεσματικότητα των εθελοντικών δράσεων,
- η συνειδητή επιλογή σε ορισμένες περιπτώσεις των πολιτών να εμπλακούν σε εγχειρήματα συλλογικής εθελοντικής δράσης.

Είναι σημαντικό λοιπόν να δοθούν κίνητρα και ευκαιρίες σε όλους τους πολίτες προκειμένου να ενισχυθεί η εθελοντική προσφορά με στόχο την αποτελεσματικότερη αλλά και την κοινωνικά επωφελέστερη παρέμβαση. Κι αυτό απαιτείται να γίνει στοχευμένα, μεθοδικά και οργανωμένα γιατί τα κίνητρα απαιτείται να προσφέρονται ανάλογα με το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, το επαγγελματικό status, τις πολιτικές ή τις ιδεολογικές καταβολές, τα βιώματα και τις εμπειρίες του καθενός (Paradakis, Griffin & Frater, 2004).

Τα κίνητρα επίσης για την ενίσχυση του εθελοντισμού είναι αναγκαίο να παρέχονται με κριτήριο την αντιμετώπιση των αναγκών των πολιτών και ειδικότερα με σαφές κριτήριο την υπέρβαση των εμποδίων και των δυσκολιών που οι ίδιοι αντιμετωπίζουν.

3.5 Τα οφέλη από τις δράσεις του Εθελοντισμού

Είναι σαφές πως ο εθελοντισμός συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας συνεκτικής και συγκροτημένης κοινωνίας μέσα από διαδικασίες όπως η δημιουργία στενών κοινωνικών δεσμών, η ανάπτυξη του «κοινωνικού κεφαλαίου» και του κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των πολιτών, η ένταξη και η ενίσχυση των κοινωνικά ευπαθών ατόμων και ομάδων, η υπεράσπιση και η στήριξη των κοινωνικά αδυνάτων (Penner, 2004).

Ταυτόχρονα, μέσω του εθελοντισμού τονώνεται η αυτοπεποίθηση κοινωνικών ομάδων που κάτω από άλλες συνθήκες δεν θα είχαν την ευκαιρία να αποδείξουν ότι είναι κοινωνικά χρήσιμες και άξιες της εμπιστοσύνης και της αποδοχής του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Για παράδειγμα, η συμμετοχή ατόμων με ειδικές ανάγκες ως εθελοντών τονώνει την αυτοπεποίθησή τους και τούς καθιστά ενεργούς πολίτες. Σε άλλη περίπτωση, ο εθελοντισμός των νέων βάζει βαθιά τα θεμέλια για την ενεργό και αποτελεσματική συμμετοχή τους στα κοινά ως πολίτες του αύριο. Επιπροσθέτως, η συμμετοχή των ατόμων της τρίτης ηλικίας σε εθελοντικές δραστηριότητες τους ενισχύει ψυχοσωματικά, αναπληρώνοντάς το κενό που δημιουργεί είτε η έλλειψη του εργασιακού τους περιβάλλοντος, είτε η απουσία της οικογένειας με τον τρόπο που την είχαν στο παρελθόν (Randle & Dolnicar, 2009) – (Handy & Katz, 2008).

Σε πολλές χώρες με μεγάλες ομάδες περιθωριοποιημένων ομάδων (λόγω φτώχειας, ανεργίας, κοινωνικού αποκλεισμού και μετανάστευσης) έχει παρατηρηθεί ένα σημαντικό ποσοστό αποστροφής και αδιαφορίας των ομάδων αυτών για την εθελοντική δράση, γεγονός που εξηγείται λόγω της έλλειψης πληροφόρησης, οργανωτικών δομών και διαδικασιών προβολής των στόχων και αξιών του εθελοντικού κινήματος.

Δραστηριότητα 14^η

Έχει διαπιστωθεί πως η συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις στη φάση της τρίτης ηλικίας συμβάλλει αποφασιστικά σε αυτό που αποκαλούμε «ενεργός γήρανση»(active ageing). Να αναζητήσετε πληροφορίες σχετικά με αυτό και να αναπτύξετε ένα κριτικό σχόλιο πάνω στη διαπίστωση αυτή.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως ο εθελοντισμός συμβάλλει στην ενίσχυση των επαγγελματικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων των εργαζομένων, αφού μέσω των δραστηριοτήτων τους οι πολίτες αποκτούν τεχνογνωσία που σε άλλη περίπτωση δεν θα την είχαν. Αυτό μακροπρόθεσμα έχει θετική επίδραση στην ενίσχυση των βιογραφικών και τη δυνατότητα εύρεσης εργασίας ή καλύτερης θέσης στην απασχόληση, αφού η εξειδίκευση μπορεί να συμβάλει θετικά. Αξίζει επίσης να επισημανθεί πως ο επικουρικός ρόλος του εθελοντισμού στη λειτουργία του κράτους βοηθά σημαντικά στη βελτίωση της απόδοσης των δημόσιων υπηρεσιών (εκπαίδευση, υποδομές, φροντίδα ηλικιωμένων και παιδιών, απόρων και αστέγων) ενώ προωθεί στην πράξη την κοινωνική αλληλεγγύη και συνοχή συμβάλλοντας στην εξασθένιση της περιθωριοποίησης (κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής).

Είναι σημαντικό να επισημάνουμε την ιδιαίτερη συμβολή που μπορεί να έχει η ανάπτυξη του εθελοντισμού στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, αφού σύμφωνα με σύγχρονα στοιχεία η συμβολή του στο Α.Ε.Π. μιας χώρας μπορεί να φτάσει έως και 15% (Ironmonger, 2000).

4 Ο Εθελοντισμός στην Τοπική Κοινωνία

4.1 Το κίνημα του εθελοντισμού: διαστάσεις της ελληνικής και ευρωπαϊκής εμπειρίας

Η εμφάνιση του εθελοντισμού σε ολόκληρη την Ευρώπη καθορίζεται από τις κοινωνικοοικονομικές ιδιαιτερότητες, τις ιδιαίτερες ιστορικές συνθήκες, τις πολιτικές συγκυρίες, την κουλτούρα και το πολιτισμικό υπόβαθρο της κάθε χώρας. Αφορά και περιλαμβάνει ένα σημαντικό φάσμα δραστηριοτήτων όπως η παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης, οι περιβαλλοντικές επεμβάσεις, η αμοιβαία βοήθεια μεταξύ των πολιτών, οι εκστρατείες ενημέρωσης, διάσωσης και προστασίας κοινωνικών, πολιτισμικών και περιβαλλοντικών αγαθών.

Ο εθελοντισμός, ως οργανωμένη έκφραση της κοινωνίας των πολιτών, έχει αναπτυχθεί τόσο σε εθνικό όσο και σε επίπεδο μεταξύ κρατών, δίνοντας έμφαση σε δράσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας, τη διάσωση της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Ο εθελοντισμός όμως δεν έχει ομοιόμορφη παρουσία και μία συμπαγή εικόνα σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες.

Πιο συγκεκριμένα:

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Ολλανδία και την Αυστρία, το 40% του πληθυσμού ασχολείται με τον εθελοντισμό, ενώ στη Γαλλία το ποσοστό είναι πιο μετριοπαθές και ανέρχεται περίπου στο 28%. Στη δε Ιταλία το ποσοστό είναι αρκετά χαμηλό και είναι λιγότερο από το 10% του πληθυσμού. Επίσης, μεγάλη ανομοιομορφία παρουσιάζει ο εθελοντισμός από χώρα σε χώρα σε ότι αφορά στο φύλο, στην ηλικία, στον τομέα δράσης, στα κίνητρα, στην εκπαίδευση και στο νομοθετικό πλαίσιο (www.euroopa.eu).

Στη Γαλλία ο χρόνος που αφιερώθηκε από τις εθελοντικές οργανώσεις ισοδυναμούσε το 2002 με αυτόν που θα αφιέρωναν 716.000 εργαζόμενοι με πλήρη απασχόληση. Το γαλλικό κοινοβούλιο ψήφισε το 2009 νόμο για τη δημιουργία εθνικού και περιφερειακών μητρώων του τρίτου τομέα. Στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2006 ιδρύθηκε Υπουργείο Τρίτου Τομέα.

Στην Πολωνία το 2004 το 18,3% του πληθυσμού συμμετείχε με διάφορους τρόπους στον εθελοντισμό, ενώ στη Γερμανία και στην Ιρλανδία το ποσοστό ανήλθε σε 36% και 33% αντίστοιχα. Ο μέσος Βέλγος αφιερώνει 5 ώρες εβδομαδιαίως σε εθελοντικές δράσεις, ενώ στην Αγγλία η ετήσια οικονομική αξία που παράγεται από τον εθελοντισμό ανέρχεται στο 8% του Α.Ε.Π. Στις Η.Π.Α. και τον Καναδά, καταμεσής της σύγχρονης κρίσης, ο εθελοντισμός

δείχνει αυξητική τάση τόσο από τα πλούσια άτομα όσο και τους ιδιώτες επιχειρηματίες των χωρών αυτών, ενώ η συμμετοχή του τρίτου τομέα στο Α.Ε.Π. ανέρχεται στο 15%. Στις χώρες των οποίων οι πολίτες έχουν πρόσβαση σε τεχνολογίες πληροφόρησης και είναι εξοικειωμένοι με το διαδίκτυο, ο θεσμός του εθελοντισμού είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος (π.χ. Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Γερμανία, χώρες της Βόρειας Ευρώπης, Η.Π.Α., Καναδάς). Στις χώρες αυτές μάλιστα οι εθελοντικοί οργανισμοί, οι επιχειρήσεις και το κράτος έχουν επενδύσει σημαντικά κεφάλαια σε ιστοσελίδες οι οποίες είναι αφιερωμένες σε εθελοντικές δραστηριότητες.

Πιο συγκεκριμένα, μπορούμε να αναφέρουμε την ιστοσελίδα (www.do-it.org.uk) στην Αγγλία, την www.volunteerscotland.org.uk στη Σκωτία, την www.hacesfalta.org στην Ισπανία. Αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο μπορούμε να αντλήσουμε σημαντικές πληροφορίες στην ιστοσελίδα www.cev.be του Ευρωπαϊκού Κέντρου Εθελοντή.

Στην Ελλάδα υπάρχουν ήδη 32.000 ΜΚΟ, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δραστηριοποιούνται όλες ταυτόχρονα και ότι λαμβάνουν οικονομική βοήθεια από το κράτος. Οι ΜΚΟ στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται κυρίως στην ανθρωπιστική βοήθεια, στο περιβάλλον, στα δικαιώματα του καταναλωτή και στην υπεράσπιση ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Λυγερός, 2004).

Δραστηριότητα 15

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία σχετικά με την ανάπτυξη του εθελοντικού κινήματος στην Ελλάδα και την εμφάνισή του αντίστοιχα στις Ευρωπαϊκές χώρες, να προσπαθήσετε να εξηγήσετε το γιατί στην Ελλάδα παρατηρείται η εικόνα της υστέρησης και της αδύναμης παρουσίας μιας «κοινωνίας των εθελοντών». Ποιοι κατά τη γνώμη σας είναι οι σημαντικότεροι λόγοι που τεκμηριώνουν τη διαπίστωση αυτή; Αναλύστε την άποψή σας και στη συνέχεια να προκληθεί μια συνολικότερη συζήτηση πάνω στο ζήτημα αυτό.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η ιδιομορφία των εθελοντικών οργανώσεων στην Ελλάδα συνίσταται στο γεγονός ότι το κράτος λόγω της αδυναμίας και της αναποτελεσματικότητάς του παρέχει μέρος των δραστηριοτήτων του σε αυτές, ενώ από την πλευρά τους οι οργανώσεις αυτές θεωρούν το κράτος ως υποχρεωμένο θεσμικό χρηματοδότη τους (Βερνίκος, 2011).

Παράλληλα, ο εθελοντισμός στην Ελλάδα στερείται τόσο παράδοσης όσο και ενός θεσμικού και ολοκληρωμένου νομοθετικού πλαισίου που να κατοχυρώνει με σαφήνεια και ακρίβεια διαδικασίες όπως η λειτουργία, η εκπαίδευση, η αναγνώριση προϋπηρεσίας, η ασφαλιστική κάλυψη, οι οικονομικοί πόροι και η αξιολόγηση των εθελοντικών ομάδων (Παντελίδης, 2009).

Με δεδομένο το γεγονός ότι μόνο το 0,3% των πολιτών είναι εθελοντές, το κοινωνικό αίτημα καθίσταται περισσότερο από ποτέ επιτακτικό. Παρ' όλα αυτά πρέπει κανείς να αναγνωρίσει την έντονη άνοδο του εθελοντισμού (κυρίως μετά το 2001) στη χώρα, αφού σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, περισσότερα από 6000 άτομα και 200 Δήμοι έχουν εμπλακεί σε εθελοντικές δράσεις οι οποίες περιλαμβάνουν βασική κατάρτιση, παροχή τεχνογνωσίας, κοινωνικές παρεμβάσεις (Βερνίκος, 2011).

Σε επίπεδο ελληνικής πραγματικότητας τα τελευταία χρόνια διαφαίνεται όλο και περισσότερο η αποτύπωση ενός ανερχόμενου θεσμικού ενδιαφέροντος. Παρόλο που απαιτούνται μεγαλύτερα και ταχύτερα βήματα προς την κατεύθυνση αυτή διακριτή εμφανίζεται η συνεισφορά φορέων όπως η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (www.neagenia.gr), καθώς και ο Οργανισμός «Έργο Πολιτών». Στο ίδιο πλαίσιο ο νέος εθνικός φορέας «Εθελοντών Κοινωνία» συντονίζει και προωθεί τον εθελοντισμό στους τομείς της υγείας και της κοινωνικής φροντίδας έχοντας ως αποστολή:

- την παροχή συμβουλών σε ΜΚΟ,
- τη χρηματοδότηση,
- την ανάπτυξη αποτελεσματικής επικοινωνίας για τη διάδοση του εθελοντισμού,
- την πιστοποίηση των ΜΚΟ,
- την εκπαίδευση εθελοντών και εθελοντικών οργανώσεων.

Στην εποχή της κρίσης το εθελοντικό κίνημα μέσα από την προώθηση της ανιδιοτελούς προσφοράς προς το συνάνθρωπο, την ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεγγύης, την κοινωνική προσφορά και τη συλλογική δράση αποτελεί άκρως αισιόδοξο μήνυμα ελπίδας (Lyberaki & Paraskevopoulos, 2002).

4.2 Ο εθελοντισμός στο επίκεντρο της τοπικής κοινωνίας

Είναι σαφές ότι ο ρόλος της τοπικής κοινωνίας στο ζήτημα του εθελοντισμού είναι περισσότερο από ποτέ αναγκαίος. Η πεποίθηση αυτή βασίζεται στο αξίωμα πως οι τοπικές κοινωνίες αποτελούν το βασικό πυρήνα μιας κοινωνίας και για το λόγο αυτό η δημόσια ζωή δεν μπορεί να οργανώνεται και να ελέγχεται εξ' ολοκλήρου και κατ' αποκλειστικότητα από την κεντρική και κρατικοδίαιτη γραφειοκρατία. Με άλλα λόγια, οι τοπικές κοινωνίες, τόσο μέσα από τα θεσμικά τους όργανα εκπροσώπησης όσο και μέσα από τις διάφορες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, μπορούν να παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του εθελοντισμού ως κινήματος αλληλεγγύης και κοινωνικής προσφοράς.

Είναι σαφές ότι στην τοπική κοινωνία υπάρχει ένα ευρύ πεδίο εντός του οποίου μπορούν να αναπτυχθούν σημαντικές παρεμβάσεις και πρωτοβουλίες στη βάση του εθελοντισμού.

Οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να αναπτυχθούν σε πεδία όπως η καθαριότητα (δρόμων, πάρκων, παραλιών, περιοχών γύρω από μνημεία και κοινόχρηστους χώρους), ο πολιτισμός (διοργάνωση εκδηλώσεων, με θεματικές όπως η τοπική ιστορία, η ποίηση, η λογοτεχνία, ο κινηματογράφος κ.ά.), η ενισχυτική διδασκαλία σε μαθητές (κοινωνικά φροντιστήρια), η δωρεάν παροχή μαθημάτων εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες, η προστασία περιβάλλοντος (δενδροφυτεύσεις, καθαρισμός περιοχών με πράσινο, πυροπροστασία), ο τουρισμός (εναλλακτικά προγράμματα ξενάγησης σε μνημεία με θρησκευτικό ή άλλο πολιτιστικό περιεχόμενο), ο αθλητισμός (διοργάνωση προγραμμάτων άθλησης για όλες τις ηλικίες, εκδηλώσεις, αθλοπαιδιές κ.ά.).

Είναι σαφές πως η ανάπτυξη τέτοιων προγραμμάτων και παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο προϋποθέτει την οργάνωση και το συντονισμό των εθελοντών, τη διάχυση των αποτελεσμάτων του εθελοντισμού στην τοπική κοινωνία, τη δημιουργία μητρώου εθελοντών και γενικότερα την αποτελεσματική οργάνωση και διοίκηση όλου του εγχειρήματος.

Είναι αναγκαίο η ανάπτυξη τέτοιων πρωτοβουλιών να γίνεται με όρους ενός αποτελεσματικού management το οποίο να περιλαμβάνει διαδικασίες όπως: ο σχεδιασμός, η οργάνωση, η διεύθυνση και η αξιολόγηση της συνολικής διαδικασίας. Μόνο έτσι θα μπορούν οι δράσεις του εθελοντισμού να αναπτυχθούν σωστά στην τοπική κοινωνία και να καρποφορήσουν σημαντικά και επωφελή αποτελέσματα.

Δραστηριότητα 16

Με βάση τα χαρακτηριστικά της περιοχής σας και το Δήμο στον οποίο ανήκετε, ποια πιστεύετε πως πρέπει να είναι τα πεδία δράσης στα οποία κρίνεται απαραίτητη η ανάπτυξη και ανάληψη εθελοντικής δράσης; Προσπαθήστε να ιεραρχήσετε τα πεδία δράσης με βάση μια τεκμηριωμένη ανάλυση η οποία θα λαμβάνει υπόψη τόσο τις τοπικές ανάγκες όσο και τις υπάρχουσες δυνατότητες.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ειδικότερα σήμερα, παρά τις δυσκολίες και τις αδυναμίες πολλές φορές που παρουσιάζουν οι δήμοι μετά και την εφαρμογή του σχεδίου «Καλλικράτης», ο ρόλος της τοπικής κοινωνίας είναι περισσότερο από ποτέ νευραλγικός. Η μεγάλη δημοσιονομική αλλά και ανθρωπιστική κρίση που μαστίζει τη χώρα δημιουργεί σημαντικό έρεισμα για την ανάπτυξη του κινήματος του εθελοντισμού καθιστώντας με τον τρόπο αυτό την τοπική αυτοδιοίκηση κλειδί στην προοπτική οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής.

Στο πλαίσιο αυτό ο εθελοντισμός στην τοπική κοινωνία οφείλει να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο, κυρίως υπό τη δημοσιονομική πίεση που οι δήμοι δέχονται σήμερα, σε τομείς επείγουσας προτεραιότητας όπως η υγεία, η κοινωνική προστασία και φροντίδα, η υλική βοήθεια σε άπορους, αστέγους και κοινωνικά ευπαθείς ομάδες.

Ειδικότερα, οι πιο συχνά εμφανιζόμενες δράσεις που συναντώνται στην τοπική αυτοδιοίκηση περιστρέφονται σε θέματα όπως:

- η προληπτική ιατρική,
- η φιλοξενία αστέγων,
- τα κοινωνικά παντοπωλεία,
- τα κοινωνικά φροντιστήρια,
- η δημιουργική απασχόληση παιδιών,
- η κοινωφελής εργασία,
- η αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών,
- η περιβαλλοντική προστασία,
- η πυρόσβεση,
- ο αθλητισμός,
- η βοήθεια σε άτομα με ειδικές ανάγκες,
- η βοήθεια σε ηλικιωμένους,
- η αιμοδοσία,
- η δωρεά οργάνων σώματος,
- τα κοινωνικά φαρμακεία,
- τα κοινωνικά μαγειρεία,
- τα κοινωνικά καφενεία,
- ο πολιτισμός

(Lambropoulos, Rouliou & Siarakoulis, 2005).

Είναι αναγκαίο οι τοπικές αρχές να στρέψουν τις προσπάθειές τους στην ευαισθητοποίηση και αφύπνιση των πολιτών, προκειμένου να πείσουν για την ανάγκη δημιουργίας εθελοντικών οργανώσεων δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στους νέους και τις πρωτοβουλίες που αυτοί μπορούν να αναπτύξουν. Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να καταστεί σαφές πως ο εθελοντισμός σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υποκαταστήσει το κράτος και γενικότερα το ρόλο της πολιτείας. Ωστόσο, μπορεί να συμβάλει στο να ενισχυθεί η κοινωνική παρέμβαση, με τρόπο που οι πολίτες θα αναγνωρίζουν τα σύγχρονα προβλήματα της κοινωνίας και θα προβλέπουν τρόπους αντιμετώπισής τους, καθώς και θα εφευρίσκουν ευέλικτους τρόπους δράσης.

Δυο βασικοί παράγοντες που συμβάλλουν στη δημιουργία και την ανάπτυξη εθελοντικής δραστηριότητας σε τοπικό επίπεδο είναι: α) η δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών μιας ομάδας και β) η αίσθηση του «ανήκειν» σε μία κοινότητα. Χωρίς αμφιβολία, η προώθηση του εθελοντισμού στην τοπική κοινωνία τονώνει την

κοινωνικοποίηση των πολιτών, τονώνει την κοινωνική συνοχή, διαμορφώνει κουλτούρα συνεργασίας και αλληλεγγύης.

Στην Ελλάδα, σε όλους σχεδόν τους δήμους, συναντά κανείς εθελοντικές οργανώσεις με δράσεις που αφορούν στην αντιμετώπιση τοπικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων, το μέγεθος και η αποτελεσματικότητα των οποίων εξαρτάται από τις αντιλήψεις, την κουλτούρα και τη θέληση των μελών τους αλλά και από τους οικονομικούς πόρους που αυτοί μπορούν να διαθέτουν.

Οι παράγοντες που καθορίζουν την αποτελεσματικότητα του εθελοντισμού στην τοπική κοινωνία είναι:

- η έγκαιρη διαπίστωση και η αναγνώριση των αναγκών και προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας,
- η ανάληψη συντονισμένης πρωτοβουλίας για την προώθηση του ιδεώδους του εθελοντισμού,
- η ενεργοποίηση των πολιτών, προκειμένου να αντιστραφεί το αρνητικό στερεότυπο που πολλές φορές συνοδεύει τον εθελοντισμό, αφού για ορισμένους θεωρείται άσκοπο ή αφελές να είναι κάποιος εθελοντής. Πρόκειται ουσιαστικά για μια ιδεολογική στάση σύμφωνα με την οποία ο πολίτης απέναντι στο αναποτελεσματικό και αδιάφορο κράτος οφείλει να μη συμμετέχει πουθενά ως ένδειξη διαμαρτυρίας,
- η διάδοση και διάχυση των επιτευγμάτων των εθελοντικών οργανώσεων μέσα από τους ίδιους τους εθελοντές (Lee & Brudney, 2009).

Δραστηριότητα 17

Σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχουν μεμονωμένοι πολίτες ή οργανωμένες ομάδες πολιτών οι οποίες αντιτίθενται στο ζήτημα του εθελοντισμού με το σκεπτικό πως: *«θεωρείται άσκοπο ή αφελές να είναι κάποιος εθελοντής»*. Άλλες φορές ορισμένοι τηρούν μια άκαμπτη ιδεολογικά, αρνητική στάση απέναντι στον εθελοντισμό ως ένδειξη διαμαρτυρίας απέναντι στην αδιαφορία του κράτους και της πολιτείας.

Να αναλύσετε την άποψή σας πάνω στη διαπίστωση αυτή και να πάρετε θέση για το πόσο ορθή ή μη είναι και γιατί. Στη συνέχεια να προκληθεί μια ευρύτερη συζήτηση στην ολομέλεια της ομάδας πάνω στο θέμα αυτό.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Πολύ σημαντικός, επίσης, αναδεικνύεται ο ρόλος της διαφήμισης και γενικότερα της προώθησης του εθελοντισμού, με τρόπο που να αναδεικνύονται οι καλές πρακτικές, η φιλοσοφία, οι αρχές και οι αξίες του εθελοντικού κινήματος.

Είναι εύλογο πως, προκειμένου να διαμορφώσεις μια επικοινωνιακή στρατηγική, απαιτούνται πόροι και υποδομές που πολλές φορές οι εθελοντικές οργανώσεις στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας δεν είναι σε θέση να κατέχουν. Αν αναλογιστεί κανείς και τα οικονομικά προβλήματα που υπάρχουν στο επίπεδο των δήμων, είναι ευνόητο πως οι δυνατότητες προβολής και διαφήμισης είναι σχετικά περιορισμένες.

Δραστηριότητα 18

Να καταστρώσετε ένα σχέδιο δράσης σχετικά με τον εθελοντικό καθαρισμό μιας παραλίας στην περιοχή την οποία διαμένετε. Σε ποιες συγκεκριμένες ενέργειες θα πρέπει να προβείτε, προκειμένου να διασφαλιστεί η επιτυχής έκβαση του εγχειρήματος αυτού. Περιγράψτε με σαφήνεια τα βήματα της στρατηγικής που θα ακολουθήσετε.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ωστόσο, τα μέσα (Maibach, 2003) που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι Δήμοι για την προώθηση της εθελοντικής δράσης μπορεί να είναι:

- ο τοπικός τύπος (εφημερίδες) προς μετάδοση μηνυμάτων στην περιοχή,
- το τοπικό ραδιόφωνο και τηλεόραση (αν και αυτά τα διαθέτουν κυρίως μόνο οι μεγάλοι δήμοι),
- η διαφήμιση σε ανοιχτούς χώρους ή σε μέσα μεταφοράς με εύκολη πρόσβαση από τους δημότες (αφίσες, πινακίδες, επιγραφές), ενημερωτικά φυλλάδια,
- οι δημόσιες σχέσεις,
- η διεξαγωγή εκδηλώσεων με θέμα την εθελοντική δράση,
- η αποστολή ενημερωτικών μηνυμάτων,
- το διαδίκτυο,
- οι χορηγίες,
- η μετάδοση της προσωπικής εμπειρίας των εθελοντών (είτε με προσωπική επαφή, είτε μέσω διαδικτύου ή άλλων μέσων ενημέρωσης).

4.3 Ενέργειες και πρακτικές προσέλκυσης εθελοντών

Είναι σημαντικό να είμαστε σε θέση να διαμορφώσουμε μια σαφή εικόνα για το πώς μπορούμε να αναπτύξουμε στην πράξη εθελοντικές δράσεις στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας. Για να συμβεί αυτό, οφείλουμε να καταστρώσουμε ένα ρεαλιστικό σχέδιο δράσης το οποίο να περιλαμβάνει μια στέρεα και δομημένη μεθοδολογία κινήσεων, ενεργειών και πρακτικών.

Δραστηριότητα 19

Υποθέστε πως είστε ο υπεύθυνος συντονισμού μιας ομάδας εθελοντών για την παροχή κοινωνικής φροντίδας στο σπίτι σε ηλικιωμένους στην περιοχή του Δήμου στον οποίο ανήκετε. Ποιες διαδικασίες θα ακολουθούσατε για τη συγκρότηση της ομάδας και ποια θα ήταν τα πιθανά κριτήρια για την επιλογή των συνεργατών σας; Να περιγράψετε ένα σχέδιο δράσης για τη διαδικασία αυτή.

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ειδικότερα, τα βήματα (Choudhury E., 2010) που μπορούμε να ακολουθήσουμε στη συγκρότηση ομάδων με στόχο την ανάπτυξη μιας παρέμβασης εθελοντικού χαρακτήρα είναι:

- η προσέλκυση εθελοντών μέσω ανακοινώσεων στον τύπο ή μέσω δημόσιας πρόσκλησης στην τοπική κοινωνία ή με άλλους τρόπους όπως η διοργάνωση εκδηλώσεων, η διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων, η προσέγγιση πολιτών από ήδη υπάρχοντες εθελοντές κ.ο.κ.
- η επιλογή των εθελοντών μέσα από τη χρήση των τεχνικών αξιολόγησης και επιλογής συνεργατών (λήψη βιογραφικών, αξιολόγηση βιογραφικών, διερεύνηση των κινήτρων μέσω συνεντεύξεων, αξιολόγηση τυπικών και ουσιαστικών προσόντων). Ειδικότερα, κατά τη συνέντευξη πρέπει να γίνεται λεπτομερής ενημέρωση του εθελοντή για τα μελλοντικά του καθήκοντα, να εξετάζονται τα κίνητρα, οι γνώσεις του και η θέληση για κοινωνική προσφορά. Ενδεχομένως να απαιτούνται ακόμα και πιθανές συστάσεις από τρίτους, ακόμα και ο έλεγχος του ποινικού μητρώου του εθελοντή, όταν πρόκειται για εθελοντική εργασία πάνω σε ευαίσθητα κοινωνικά ζητήματα.
- η εκπαίδευση των εθελοντών μέσα από επιμορφωτικού τύπου συναντήσεις με στόχο την κατανόηση της φύσης του έργου, των ειδικών δεξιοτήτων που απαιτούνται, των γνώσεων και των ικανοτήτων που οφείλουν να κατέχουν οι εθελοντές. Η εκπαίδευση σε πολλές περιπτώσεις είναι αναγκαίο να είναι συνεχής.
- η επίβλεψη και η αξιολόγηση των εθελοντών με στόχο την καταλληλότερη αξιοποίησή τους με βάση τα προσόντα και τις ικανότητές τους.
- η διαμόρφωση ενός μητρώου εθελοντών, η διατήρηση και ο εμπλουτισμός του μητρώου με στόχο τη δημιουργία μιας «ζωντανής δεξαμενής» διαθέσιμων πηγών υποστήριξης του εθελοντικού έργου.
- η ηθική και κοινωνική αναγνώριση των εθελοντών μέσα από την επιβράβευση και την προβολή της προσπάθειάς τους.

Όλα τα στάδια είναι αναγκαίο να λειτουργούν με τρόπο συντονισμένο και αποτελεσματικό, προκειμένου να εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα, η συνέχεια, η ομαλή συνεργασία και η επωφελής για όλους κοινωνική δράση. Ωστόσο, είναι σημαντικό οι συμμετέχοντες σε ένα εθελοντικό εγχείρημα να έχουν κατανοήσει πλήρως τους κανόνες και τους όρους με τους οποίους εισέρχονται σε μια τέτοια διαδικασία. Αυτό είναι αναγκαίο για να μη δημιουργούνται συγκρούσεις, λάθος προσδοκίες, ανταγωνισμοί ή και παρεξηγήσεις, συμπτώματα τα οποία αμαυρώνουν την εικόνα των εθελοντικών ομάδων και εν τέλει πετυχαίνουν το αντίθετο από το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

4.4 Διερευνώντας την προοπτική ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού εθελοντικού κινήματος

Ο εθελοντισμός αποτελεί μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα πρόκληση για τη σύγχρονη κοινωνία δεδομένων των εξαιρετικά δυσμενών κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών που η χώρα μας αντιμετωπίζει. Κι αυτό γιατί, όπως εξηγήσαμε και πιο πριν, η δημοσιονομική και ανθρωπιστική κρίση στην οποία η χώρα έχει περιέλθει αντικειμενικά έχει διαμορφώσει συνθήκες που καθιστούν την εθελοντική δράση κοινωνικά αναγκαία περισσότερο από ποτέ.

Στις μέρες μας η εθελοντική δράση αποκτά όλο και πολυπλοκότερες διαστάσεις, με αποτέλεσμα να απομακρύνεται από την έννοια της παραδοσιακής φιλανθρωπίας, αφού το πρόβλημα δεν είναι η φιλευσπλαχνία και η κατά περίπτωση παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, αλλά η δόμηση μιας συνολικότερης εναλλακτικής κουλτούρας η οποία να βασίζεται στη συμμετοχικότητα, στην αλληλεγγύη, στην κοινωνική συνοχή, στη στήριξη των κοινωνικά αδυνάτων.

Η δυναμική και το γενικευμένο ενδιαφέρον που έχουν δείξει σημαντικές κοινωνικές κατηγορίες πολιτών για το ρόλο και την αποστολή του εθελοντικού κινήματος δημιουργούν το αίσθημα της ευθύνης και του ενδιαφέροντος για την προοπτική και την αποτελεσματικότητα του εθελοντικού κινήματος στη χώρα μας.

Πραγματικά, το ενδιαφέρον σημαντικής μερίδας πολιτών για την ανάπτυξη του εθελοντικού κινήματος αποδεικνύεται μεγάλο, αφού οι προσπάθειες για την ενίσχυση των τομέων της κοινωνικής οικονομίας διαρκώς δυναμώνουν με στόχο την αντιμετώπιση πολλών και μεγάλων σύγχρονων προβλημάτων.

Σε πολλές χώρες του δυτικού κόσμου η αποτελεσματική προώθηση και ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τον εθελοντισμό έχει καταστήσει το φαινόμενο αυτό τον τρίτο πυλώνα της οικονομίας (μετά το κράτος και την αγορά) σε μια προσπάθεια είτε μέσω ΜΚΟ, είτε

διαφόρων άλλων εθελοντικών οργανώσεων το εθελοντικό κίνημα να αποδειχθεί ένας ενεργός κινηματικός χώρος που θα αφυπνίζει συνειδήσεις και θα αντιστέκεται με σθένος απέναντι στην απάθεια, την αλλοτρίωση, την κοινωνική εξαθλίωση, φαινόμενα τα οποία δυστυχώς διευρύνονται διαρκώς.

Η εθελοντική δράση αποδεικνύεται ιδιαίτερα επωφελής για τον πολίτη και την κοινωνία, διαπνέεται από τα ιδεώδη του ανθρωπισμού και συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη, στην ενίσχυση του κοινωνικού κράτους, της οικολογικής ισορροπίας και της κοινωνικής συνοχής.

Η εθελοντική εργασία μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά αποτελέσματα στην αντιμετώπιση παγκόσμιων προβλημάτων όπως η φτώχεια, τα οικολογικά προβλήματα, οι επιδημικές κρίσεις, η χρήση ναρκωτικών ουσιών, οι κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες.

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μιας αποτελεσματικής πολιτικής για την προώθηση του εθελοντισμού μπορεί να οδηγήσει στη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής, στην ενίσχυση της αλληλεγγύης, στην καθιέρωση ενός νέου αξιακού συστήματος με επίκεντρο τον άνθρωπο και την κοινωνία του.

Σύνοψη

Σκοπός της συγκεκριμένης Ενότητας ήταν η εξοικείωση των εκπαιδευομένων με την έννοια του εθελοντισμού, η έμφαση στην κατανόηση του φαινομένου στη σύγχρονη κοινωνία σε συνάρτηση με το δυναμικό ρόλο που ο εθελοντισμός μπορεί να διαδραματίσει στην τοπική κοινωνία. Στην Ενότητα αυτή δίνεται έμφαση στη διαφορά ανάμεσα στον εθελοντισμό και σε άλλες παρεμφερείς δράσεις όπως η φιλανθρωπία ή οι δωρεές, με στόχο την κατανόηση του φαινομένου ως ενός οργανωμένου και ανιδιοτελούς συλλογικού κινήματος. Η ανάδειξη διαστάσεων όπως το ζήτημα της κρίσης ή ρόλος της κοινωνίας των πολιτών επιχειρεί να δημιουργήσει ένα στέρεο γνωσιολογικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο να δομηθεί ο επαναπροσδιορισμός των στάσεων μας, καθώς και η διερεύνηση εναλλακτικών δυνατοτήτων με στόχο την ενίσχυση και την ανάπτυξη εθελοντικών δράσεων στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας .

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αποστολίδης, Λ., Παπασπυρόπουλος, Σ.(2002). *Το εθελοντικό κίνημα στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Βερνίκος, Σ. (2011). *Εθελοντισμός, Πολιτική Προστασία και Διαχείριση Εκτάκτων Αναγκών. Καλές Πρακτικές*. Αθήνα: Σημειώσεις από Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Δημούλης, Δ. (2002). Κοινωνία πολιτών και κοινωνικός μετασχηματισμός. Από τη φιλανθρωπία στον αντικαπιταλισμό, *Θέσεις 77*.
- Λιναρδής, Απ., Κουσούλη, Μ. Σταθογιαννάκου, Ζ. (2012). *Μία bottom - up διερεύνηση των διαστάσεων του κοινωνικού κεφαλαίου* Κείμενα Εργασίας 2012/25, Αθήνα: ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ.
- Λυγερός, Ν. (2004). *Ο εθελοντισμός στην Ελλάδα*.
- Μουζέλης, Ν. (1997). Τι είναι η κοινωνία των πολιτών Πολυσημικότητα και πολλαπλότητα. *Το Βήμα*, 14/12/97 <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=94080>.
- Παναγιωτοπούλου, Ρ. (2005). Η έννοια του εθελοντισμού στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και η πρόκληση των Ολυμπιακών Αγώνων. *Χρυσός Οδηγός Εθελοντισμού-Επιχειρήσεις και Οργανισμοί με Κοινωνική Ευθύνη*, Ιανουάριος 2005 - Δεκέμβριος 2005, INFOTE.
- Παντελίδης, Κ. (2009). *Εθελοντισμός, δασοπροστασία και δασοφυλάκηση στην Ελλάδα: Πρόταση για την ουσιαστική και αποτελεσματική συμμετοχή των εθελοντών στην προστασία των δασών*, WWF Ελλάς.
- Πολυχρονίου, Χ. (2002). Η ιδεολογία του εθελοντισμού. Μια κριτική. *Θέσεις 77*.
- Rifkin, J. (1996). *Το τέλος της εργασίας και το μέλλον της. Η δύση του παγκόσμιου εργατικού δυναμικού και το χάραμα της μετα-αγοράς εποχής*. Αθήνα: Νέα Σύνορα – Α.Α.Λιβάνης.
- Σημίτη, Μ. (2002). Κοινωνία των Πολιτών Νέες μορφές συλλογικής δράσης. *ΣΠΟΥΔΑΙ*, Τ. 52, Τεύχος 4^ο, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, σελ.166-182.
- Φασούλα, Ε., Μηλιώνη, Φ. (2012). *Κοινωνία, Έγκλημα, Εθελοντισμός*. Αθήνα: Σάκκουλας.

Ξενόγλωσση

- Andreasen, A. (2003). The life trajectory of social marketing. *Marketing Theory*, Vol. 3(3).
- Bickford, D. & Reynolds, N.(2002). Activism and Service-Learning: Reframing Volunteerism as Actsof dissent. *Pedagogy: Critical Approaches to Teaching Literature, Language, Composition and Culture*, Vol. 2, No. 2.
- Boulet, J. & Helton, R. (2008). Gift relationships and their political-economy: of volunteering, community involvement and creating a civil society. *New Community Quarterly*, Vol. 6, No 2.
- Boulet, J., Healey, L. & Helton, R. (2008). Gift relationships and their political-economy: of volunteering, community involvement and creating (a) civil society. *New Community Quarterly*, Vol. 6, No. 2, pp. 28-41.
- Brown, E. (2000). The scope of Volunteer Activity and Public Service. *Law and Contemporary Problems*, Vol. 62, No 4.
- Carpenter, J. & Myers, C.K. (2007). Why Volunteer? Evidence on the Role of Altruism, Reputation and Incentives. *IZA Discussion Paper*, No. 3021, (<http://ftp.iza.org/dp3021.pdf>).
- Choudhury, E. (2010). Attracting and managing volunteers in local government. *Journal of Management Development*, Vol. 29, No.6.
- Clary, E.G., Snyder, M., Ridge, R.D., Copeland, J., Stukas, A.A., Haugen, J. και Miene, P. (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: A functional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 74(6), σελ.1516-1530.
- Hurley, G.(2003). The information society, volunteerism and Europe: Perspectives and outlook. *World Wide Volunteer*, (http://www.isv2001.org/en/library/documents_show_text.cfm?document_id=949).
- Independent Sector and United Nations Volunteers (2001). Measuring Volunteering: A Practical Toolkit. *Independent Sector research Program*, (http://www.unv.org/infobase/articles/2001/01_02_15USAtoolkit.pdf).
- Ironmonger D.S. (2000). Measuring Volunteering in Economic Terms: 2,200 Million Hours Worth \$42 Billion a Year,

(<http://www.economics.unimelb.edu.au/household/Papers/2000/Measuring%20Volunteering.pdf>).

- Lambropoulos, N., Poulidou, A. & Sirakoulis, K. (2005). Third-Sector in Greece: A Managerial Perspective based on Field Research Results. *Centre de Recherche et d'information sur la Democratie et l' Autonomie*, (http://www.crida-fr.org/03_actuallites/streams/stream%205/2%20-%20ISTR-EMES_Lambropoulos.rtf).
- Lockstone, L. (2004). Managing the Volunteer Workforce: Flexible Structures and Strategies to integrate to volunteers and paid workers. *Thesis paper* διαθέσιμο στο: <http://vuir.vu.edu.au/15531/1/LLockstone.pdf>.
- Mailbach, E. (2003). Recreating Communities to Support Active Living, A New Role for Social Marketing. *American Journal of Health Promotion*, Vol. 18, No. 1115.
- Papadakis, K., Griffin, T. & Frater, J. (2004). *Understanding Volunteers' Motivations*. Proceedings of the 2004 Northeastern Recreation Research Symposium, pp.321-326.
- Penner, L. (2004). Volunteerism and Social Problems: Making Things Better or Worse?. *Journal of Social Issues*, Vol.60, No.3, pp.645-66.
- Penner, L. (2004). Volunteerism and Social Problems: Making things Better or Worse?. *Journal of Social Issues*, Vol. 60, No. 3.
- Pitt, M.(2010). Make matters clear to your volunteers, *Human Resource Management International Digest*, Vol. 18, Issue 4.
- United Nations Volunteers, (1999). On Volunteering and Social Development. *Expert Working Group Meeting*. New York, (http://www.unv.org/infobase/volunteerism/Volunteering_social_develop.pdf).
- Widjaja, E. (2010). *Motivation Behind Volunteerism*, CMC Senior Theses. Στο: http://scholarship.claremont.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1015&context=cmc_theses (τελευταία επίσκεψη: 19/08/2013).

Πηγές

www.actup.gr/Pages/Menu/Analysis/Pages%20Analysis/Ethelontismos.html

www.avso.org

www.do-it.org.uk

www.cev.be

www.worldvolunteerweb.org

www.isv2001.org/en/welcome

www.ethelontismos.gr

<http://el.wikipedia.org/wiki/Εθελοντισμός>

www.dimosline.gr

http://europa.eu/volunteering/en/press-media/press-room/download_section/all?field_download_type_value=208

<http://ec.europa.eu/citizenship/eyv2011/doc/Volunteering%20in%20the%20EU%20Final%20Report.pdf>

http://europa.eu/press_room/pdf/eyv2011_figures_en.pdf

www.gscp.gr

www.neagenia.gr

<http://jocote.org/the-project/history-of-volunteering/>

http://www.nicosyannis.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=127

<http://cityofathens.gr/ethelontismos>

Νομοθεσία

N. 3852/2010, Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης (ΦΕΚ 87/Α'/2010)

N. 3013/2002, Αναβάθμιση της Πολιτικής Προστασίας και λοιπές διατάξεις (ΦΕΚ 102/Α'/2002)

N. 1951/1991, Καθιέρωση του θεσμού του εθελοντή πυροσβέστη και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 84/Α'/1991)

N. 3390/2005, Οργανισμός Εθελοντισμού «Έργο Πολιτών» και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 233/Α'/2005)